

HUDOBNÝ ŽIVOT 72

17

18. IX. 1972 ● Roč. IV. ● Cena Kčs 2. —

Členov svetoznámeho súboru kubánskeho Národného baletu, ktorý hostoval v bratislavskom SND, prijal 4. septembra t. r. minister kultúry SSR s. Miroslav Válek. Na snímke je primabalerína Alicia Alonso s manželom (vľavo).

K 28. výročiu SNP udelilo Predsedníctvo SNR na návrh vlády SSR Štátne ceny Slovenskej socialistickej republiky za rok 1972. Štátne ceny odovzdal 25. augusta t. r. laureátom predsedu SNR Ondreja Klokoča za prítomnosti člena Predsedníctva a tajomníka ÚV KSS Jána Janíka. Na našej snímke preberá cenu sólistka opery SND — Anna Kajabová-Peňaszková, ktorej udelili poctu za umelecký presvedčivý výkon na scéne SND, najmä za výkon v Pucciniho opere *Madame Butterfly*. Snímky: ČSTK

BORIS JARUSTOVSKIJ:

Za ďalší rozvoj hudobnej kritiky

Ideálna umelecká kritika, to je hlas pokrokovej časti národa prijímajúceho umenie. Kritik, ktorý predstavuje svoj názor médium medzi skladateľom a poslucháčom, pôsobí na dve strany: jednak je sudcom a poradcom tvorca, jednak predstaviteľom snažení a očakávaní poslucháča, diváka, čitateľa. Kritik formuluje všeobecnú mienku o umeleckých prejavoch a zápalisto propaguje umeleckú tvorbu: je jej umelý komentátor, interpret, obohacujúci a zdokonaľujúci estetické názory svojej doby, aktívny účastník veľkej veci komunistickej výchovy v širokých masách. Najmä preto strana považuje kritikov za svojich verných pomocníkov v prenášaní politiky do oblastí umenia, v upevnení socialistických ideálov, ako hlas a svedomie socialistickej spoločnosti vo sfére umenia.

Počas celej histórie našej spoločnosti strana neraz vystupovala so známymi programovými dokumentami v oblasti umenia a tvorby. Slúžili ako kompas, podľa ktorého verifikovali vernosť svojej cesty literárni a výtvarní umelci, divadelní i hudobní činitelia. Tak i teraz, v prejave s. L. I. Brežneva na XXIV. zjazde KSSZ i v texte Uznesenia o kritike, sa dostali na program dňa otázky rozvoja literárno umeleckej kritiky. ÚV sa obrátil s výzvou aktívnejšie presadzovať do života leninské princípy straníckosti a národnosti, silnejšie upevňovať spätosť kritikov s praxou, komunistickej výstavby, vystupovať s väčšou principiálnosťou.

História sovietskej umeleckej kritiky je neoddeliteľná od dejín našej hudby. Ťažko možno vymenovať všetkých, ktorým je sovietska hudobná kultúra za svojej 54-ročnej existencie rozvoja zaviazaná. Nemôžeme nespomenúť veľkú

rolu pionierov-propagandistov národných kultúr, zakladateľov sovietskej hudobnej vedy, asafjevovskú teóriu intonácie ako najpodnetnejšiu teóriu hudobného umenia... Sovietska hudobná veda (na rozdiel od buržoáznej) uznala a odôvodnila základný význam metódy socialistického realizmu — metódu pravdivého odrážania skutočností, určujúcich progresívnym svetonázorom svojej doby v našich socialistických podmienkach. Napokon, sovietskej hudobnej vede patrí zásluha prekonania nebezpečnej rozdrobenosti hudobnovedných hľadísk — historického, esteticko-sociologického a teoretického. Nemožno obísť význam päťväzkových „Dejín hudby národov ZSSR“, na ktorých sa podieľal kolektív päťdesiatich hudobných vedcov, predstaviteľov jednotlivých republik a národov ZSSR. Tešíme sa faktu, že takmer vo všetkých zväzových republikách vyšli rady prác o vlastnej hudobnej kultúre, i diela všeobecného, internacionálneho charakteru. Zdá sa mi, že najlepším svedectvom hudobnovedckého myslenia v jej mobilnom publicistickom žánre za posledné roky sú vystúpenia sovietskych kritikov z tribúny Medzinárodného hudobného kongresu minulého roku v Moskve. Môžeme sa pochváliť vysokým ocenením nášho hudobného myslenia v tlačí socialistických krajín... Napriek všetkým úspechom musí sovietska umelecká kritika prekonať ešte niejedno problém, musí sa vyrovnávať s nejednou otázkou súčasnej hudobnej tvorby.

Pred niekoľkými rokmi v tzv. vážnej hudbe preniklo snaženie, kritikou výstižne označené ako „nová folklórna vlna“. Vzniklo nemálo pozoruhodných diel, ale i diela problematické, s veľmi

(Pokračovanie na 4. str.)

Sympóziu o hudbe

Začiatkom septembra t. r. zišli sa sovietski, českí a slovenskí skladatelia a muzikológovia v prekrásnom prostredí Vysokých Tatier, aby si zrekapitulovali vývoj hudby ich národov za posledných 25 rokov. Každá zo zúčastnených strán predložila ukážky z typických skladieb tejto doby a v určitej retrospektíve dokazovala bohatstvo a hodnoty svojej hudby. Slovenskú a českú hudbu uvádzali obsiahle hodnotiace referáty, ktoré predniesli prof. Oto Ferenczy a dr. Ján Ledec. Sovietske skladby uviedol referátom prof. Lev Daniľevič. Počuli sme okolo 70 fragmentov z diel operných, symfonických, oratoriálnych, kantátových a komorných. Prehrávky končili každý deň krátkou diskusiou, otázkami, resp. osobnými spoveďami prítomných skladateľov.

Posledný deň sa venovalo sympóziu hlavným estetickým problémom, ktoré sa v priebehu niekoľkých dní ukazovali ako najdôležitejšie a ku ktorým sa už prv — aspoň stručne — vyslovovali účastníci sympózia. Hovorilo sa predovšetkým o hudobnej reči súčasnosti, možnosti využívať folklór, novej syntéze v dielach najvýznamnejších skladateľov, o hodnotovom systéme, návaznosti na niektorých klasikov 20. storočia, určitej hrdosti z najlepších skladieb a pod.

Účastníci sympózia sa zhodli, že v podmienkach socializmu značne sa prehlbil hudobný život jednotlivých národných kultúr, dozreli mnohí mimoriadne talentovaní tvorcovia a mnohé z diel možno merať najvyššími kritériami. V rámci diskusie došlo i k pozoruhodným vysvetleniam rozvoja národných hudobných kultúr v ZSSR. Účastníci sa dozvedeli i viac neznámych údajov k hudobným kultúram menších zväzových republik.

Zaujímavosťou sympózia bolo i stretnutie predstaviteľov hudobných fondov, vzájomné informácie reprezentantov hudobných vysielaní televízie, vydavateľstiev, umeleckého školstva a pod. Sympóziu znamená významný príspevok nielen k vzájomným kontaktom socialistických štátov, ale i k marx-leninskej estetike. Pri večerných — viac improvizovaných — besedách sa hovorilo o ďalších otázkach estetiky. Ujasňovala sa funkcia umelca v spoločnosti, otázky návaznosti na predchodcov a rozvíjanie ich odkazu. Hovorilo sa tiež o módných smeroch na Západe, spomínali sa pokrokoví skladatelia v Taliansku a Nemeckej spolkovej republike, analyzovali ich diela.

(Pokračovanie na 4. str.)

S Gabrielou Zahradníkovou

o Labuťom jazere, o Varne a inom...

Patri k mladej, nádejnej socialistickej generácii baletu bratislavského SND. Po absolútoriu tanečného oddelenia Konzervatória ju v r. 1965 prijali do baletného súboru SND. Jej prvou titulnou úlohou zo svetového repertoáru bola lyrická Aurora v Čajkovského *Spiacej krásavici*, v ktorej mala možnosť preukázať svoj talent. Ďalej nasledovali: temperamentná Quítri v Minkusovom baletе *Don Quijote*, do štylizovaného folklóru ladená *Marína* v Dvořákových *Slovanských tancoch*, *Príncezná Zlatovláska*, ako aj ďalšie náročné sólové tance v *Nedbalovom detskom baletе Z rozprávky do rozprávky*.

Dňa 23. septembra t. r. sa bratislavskému publiku predstaví vo varí najnáročnejšej dvojúlohe balerín — v *Odette-Odilli* v Čajkovského *Labuťom jazere*. Na interpretáciu tejto úlohy sa pripravovala pod vedením hosťujúceho pedagóga a choreografa zo ZSSR F. M. Jelaňana a jeho manželky Ludmily Viktorovny, ktorí sú s výkonom tejto mladej umelkyne veľmi spokojní.

Požiadala som Gabrielu Zahradníkovú o zodpovedanie niekoľkých otázok.

Čo znamená pre vás umelecký rast spolupráca s vyššie spomínanými umelcami?

■ Dostala som sa, vzhľadom na systematicky vedené tréningy, do dobrej fyzickej kondície. Veľmi si cením aj sústavné opravovanie každého detailu cez skúšky a dobrú pracovnú atmosféru, ktorá kladne ovplyvňuje výkonnosť.

Popri štúdiu *Labuťo* jazera ste účinkovali aj v niekoľkých pozoruhodných televíziných inscenáciách...

■ Bolo to lyrické dueto s hudobným sprievodom Bachovho *Prelúdia*, dramatická personifikácia slobody v *Babadžanovej Hrdinskej balade* — a na klasickej technike stavané *Tri palmy* A. A. Spendiarova, všetko v choreografii F. M. Jelaňana.

Ak sa nemýlim, kandidovali vás ako reprezentantku slovenského baletu na tohtoročný Medzinárodný baletný konkurz vo Varne. Prečo ste sa rozhodli túto jedinečnú možnosť nevyužiť?

■ Venovala som všetok čas a sily príprave na slávnostné otvorenie prevádzky v obnovennej budove SND. Usilujem sa — a tak isto aj celý baletný súbor — podať čo najkvalitnejší výkon a získať tak pre balet návštevníkov aj z radov mladých ľudí.

Hana Vlášilová, držiteľka zlatej medaily v kategórii junioriek na súťaži vo Varne.

Napriek tomu, že ste v uplynulej sezóne veľa pracovali, neoddychovali ste pasívne ani cez letné prázdniny. Dovoľenkovali ste vo Varne a sústreďovali ste sledovali výkony súťažiacich. Ktorých zo 74 kandidátov hodnotíte najvyššie?

■ Z junioriek sa mi páčili držiteľka stříbernej medaily, mimoriadne pekne urastená Anelie Alhanková a Susan Longleyová, ktorá získala III. (Pokračovanie na 7. str.)

V mene významených laureátov Štátnej ceny SSR sa podakoval národný umelec prof. Rudolf Pribiš (k správe o udelení štátnych cien SSR). Snímka: ČSTK

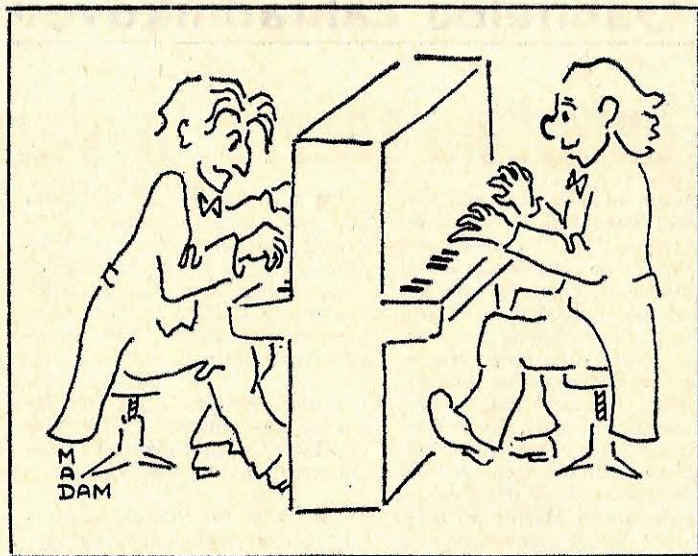
Minister kultúry SSR Miroslav Válek prijal dňa 24. augusta t. r. riaditeľa Lúčnice a dirigenta jej speváckeho zboru, zasl. umelca dr. Štefana Klímu (vľavo) pri príležitosti významného úspechu, ktorý tento súbor dosiahol na medzinárodnom festivale v Middlesbroughu v Anglicku. Zbor Lúčnice tam v medzinárodnej súťaži získal prvú cenu v kategórii miešaných zborov a dve druhé ceny — v kategórii ženských zborov a folklorných skupín. Snímka: ČSTK

● Bulharský dirigent A. Marinov sa oboznámil (počas svojej návštevy v Bratislave) so slovenskou opernou tvorbou a má vážny záujem o uvedenie niektorej našej opery na sofijskej scéne. Na odporúčanie bulharského muzikológa dr. Jantarského poslal HIS skladby slovenských skladateľov bulharskému klarinetistovi Savovi Dimitrovovi. ZSS navštívil v júni t. r. bulharský umelci — klaviristka M. Mollová a huslista V. Panachrerov. Obidvaja sa budú snažiť uviesť na domácej pôde niektoré diela slovenských autorov.

● František Kmoch, monografia o tomto zakladateľovi slávy českej dychovej hudby, ktorú napísal Karel K. Chvalovský, vyšla v českom jazyku s nemeckým rezumé v nakladateľstve Pantón. V pozadí líčenia kultúrneho života mesta Kolín koncom 19. storočia vyrastá pred nami obraz všestranného hudobníka, nadaného huslistu, ale najmä kapelníka a zakladateľa mnohých hudobných telies v Kolíne včítane symfonického orchestra, z ktorých sa preslávil najmä veľký dychový orchestr „Kmochova kolínska kapela“. Kmoch pre ňu písal predovšetkým svoje slávne pochody (Kolíne, Kolíne, Česká muzika, Andulko šafářová, Lvi silou atď.), ale aj polky, mazúrky, valčíky a iné tanečné skladby, v ktorých prebudil k novému životu mnohé, takmer zabudnuté ľudové melódie. Stálu popularitu Kmochovej hudby šesťdesiat rokov po jeho smrti dokazuje už tohto roku desiaty festival dychovej hudby „Kmochova Kolín“.

● Ferdinand Klinda mal počas jarných mesiacov bohatú umeleckú činnosť. Ako člen poroty sa zúčastnil súťaže J. S. Bacha, na koncertoch vo švajčiarskom Zurichu a Luzerne uviedol o. i. skladby z Levočského pestrého zborníka, zaslúžil sa o prvú rozhlasovú nahrávku skladby Symfonická fantázia BACH pre organ, sláčiky a bicie v Hessenskom rozhlasu vo Frankfurtu nad Mohanom. Dirigentom nahrávky je Dean Dixon.

● Leningradské konzervatórium má veľkú diskotéku a fonotéku, ako aj dobre vybavené nahrávacie štúdio. Tieto zariadenia prejavili vážny záujem o diela slovenských autorov. Slovenská hudba je u nich veľmi málo zastúpená, napr. z tvorby E. Suchoňa majú len nahrávku Krútnavy.

Školská hudobná výchova: Ďalšia pomôcka pre žiakov

Náš spolupracovník Filip Zámořský, učiteľ ZDS zo Vsetína nám poslal na uverejnenie fotografie svojej ďalšej pomôcky — hudobného pravítka. Je to dobrá, rýchla a názorná pomôcka pre žiakov základných, ale i iných škôl so zameraním na hudobnú výchovu. Jednoduchým príkladným modelom „bežcov“ (so stupnicami a akordami) na pravítke sa žiakom vizuálne objasní zloženie základných intervalov, akordov i stupnic. Túto pomôcku začne sériovo

vyrábať výrobné družstvo Dřevoplast v Novom Jičine. Hudobné pravítko je skutočne zaujímavou pomôckou, ktorá spája v sebe hravosť s náukovou stránkou vecí. Na obrázku pohľad na hudobné pravítko (rozmery 34x4,5 cm) — na stranách ktorého sú prehľady durových i molových stupnic s počtom používaných „#“ alebo „b“. K pravítku patrí šesť posuvných bežcov z priesvitnej fólie — s vyznačenými modelmi stupnic a akordov na stranách.

—r—

Stretnutie hudobných rád

Spoločné zasadnutie Českej a Slovenskej hudobnej rady bolo v Bratislave dňa 1. septembra t. r. Hneď v úvode treba konštatovať, že tieto — i keď nie časté stretnutia — majú svoj ideovo-umelecký a spoločenský význam. Je to fórum, kde sa majú možnosť stretávať popredné osobnosti nášho hudobného diania, konfrontovať si svoje tvorivé i organizátorské úsilie navzájom.

Blížiaci sa významný politický a kultúrny výročia tohto a budúceho roku, boli hlavnou náplňou rokovaní. Február 1948 — ako zásadný medzník vo vývoji i charaktere našej spoločnosti, jeho blížiaci sa 25-ročné jubileum — to bola jedna z hlavných tém rokovaní. Predstavitelia oboch národných hudobných rád sa vzájomne a veľmi podrobne informovali o stave príprav na oslavy tohto významného jubilea a predniesli množstvo podnetných doplnujúcich návrhov, napr. realizácia celoštátnej putovnej výstavy o vývoji hudby v socialistickej spoločnosti, o možnostiach výmenného uplatnenia angažovanej tvorby a pod. Zasadnutie výkonného výboru MHR v rámci tohtoročných BHS a s tým súvisiaca práca česko-

slovenskej delegácie, zloženej z členov oboch národných rád, ktorú bude viesť s. J. Pauer, predseda Českej hudobnej rady, bola obsahom rozsiahlej informácie generálneho tajomníka MHR a predsedu Slovenskej hudobnej rady — s. L. Mokrého.

Okrem toho sa prítomní zoznámili s pripravami na Svetový týždeň hudby, ktorý bude v septembri b. r. vo Švajčiarsku. Bol prijatý návrh na vypracovanie libreta československej účasti — s pracovným názvom centrálny myšlienky: československé koncertné umenie, myšlienky, ktorá by propagovala našu socialistickú tvorbu v tomto odbore umenia.

Na záver prijali členovia oboch národných hudobných rád návrh na vypracovanie a publikovanie prevolania k všetkým aktívnym umelcom v hudobnej oblasti k ešte výraznejšej obsahovo-umeleckej angažovanosti a príkladnej účasti pri príležitosti blížiacich sa významných jubileí — 50. výročia vzniku ZSSR, 55. výročia VOSR a 25. výročia Februára.

FRANTIŠEK PAKAŠ

● Hudobná mládež ČSR usporiadala pod patronátom ONV v Chebe od 30. VI. do 7. VII. t. r. II. letný tábor na zámku Starý Hroznatov. Na programe boli okrem prednášok aj koncerty, na ktorých napr. spievala Viera Soukupová, hrali Bohuslav Matoušek, Alexander Večtomov. Panochovo kvarteto. Zaujímavé boli témy prednášok — spomeňme aspoň niektoré: — O výchove profesionálnych hudobníkov v ČSR, O úlohách Českého hudobného fondu, O hudobnej publicistike, O dramaturgii koncertov, O klubovej činnosti, O vzťahu profesionálneho hudobného školstva a všeobecnej hudobnosti národa ap.

● Do redakcie sme dostali propozície medzinárodnej hudobnej súťaže Pražská jar 1972—1973. Podrobné informá-

cie možno získať v bulletine, ktorý na požiadanie zašle sekretariát súťaže. Pre informáciu aspoň toľko, že v r. 1973 bude vypísaná súťaž PJ pre klavír a spev, v r. 1974 pre flautu, hoboju, klarinet, fagot, lesný roh, trúbku a pozaunu a pre rok 1975 bude súťaž pre organistov a sláčikové kvarteta. Z príhovoru Viléma Pospíšila vyberáme aspoň jednu myšlienku: „Úlohou súťaže PJ je, prispievať k odkrývaniu takých mladých talentov, u ktorých sú všetky zložky umeleckého výkonu vyvážené tak, že dávajú maximálne záruky ďalšieho rozvoja laureátov, ktorí prešli sitom výberu, vo všestranné a harmonické umelecké osobnosti“.

● Evanjelický kancionál Cithara Sanctorum bol od svojho napísania JIŘÍM TRANOVSKÝM

(1635) rozširovaný v stále nových a nových vydaniach. V jeho prvom vydaní v LEVOČI (1636) však nachádzame pochvalné vyjadrenia a doporučenia od rady osobností, medzi nimi i od niekoľkých evanjelických duchovných zo Spiša. U niektorých z nich bolo zistené, že pochádzali zo slezského Těšína, rovnako ako autor zbierky duchovných piesní. Už tieto zistenia ukazujú na to, že v období humanizmu existovalo isté kultúrne spojenie medzi Těšínskom a Spišom. Jeho konkrétnejšie doku mentovanie by bolo možné v úzkej spolupráci historikov oboch oblastí. Dobrým prameňom pre túto prácu môže byť veľká zbierka Tranovského diela v rôznych vydaniach v múzeu v Českom Těšine.

Na čom pracujete?

... odpovedá huslista Viktor Šimčísko, druhý koncertný majster Symfonického orchestra Československého rozhlasu v Bratislave.

So súborom Musicl da camera Bratislaven sis sme mali koncert na nádvorí Starej radnice v júli t. r. a koncom augusta sme nahrali pre slovenskú televíziu kvarteto Jozefa Haydna. Pre bratislavský rozhlas pripravujeme nahrávky z tvorby G. F. Telemanna, K. Stamica a J. Ch. Bacha. Pre autorský koncert k jubileu prof. Št. Németha-Šamorinského, ktorého usporiadateľom je Zväz slovenských skladateľov, študujem spolu s klaviristom P. Kováčom a čelistou D. Dočkalom klavírne trio. Ako sólista mám pred sebou rozhlasovú nahrávku Šostakovičovej husľovej sonáty s klaviristkou H. Gáfforovou. Ak sa vyrieši problém so zaobstaraním notového materiálu, čaká ma ďalšia nahrávka pre rozhlas spolu so Symfonickým orchestrom Čs. rozhlasu v Bratislave — Husľový koncert P. Hindemitha. Okrem toho mám v pláne nahráť ešte Šostakovičov II. husľový koncert. Zároveň si pripravujem program pre recitál, ktorý by bol aprobačným koncertom pre prijatie za člena sekcie koncertných umelcov Zväzu slovenských skladateľov.

M. MESAŘOVÁ

● Janáčkova filharmónia v Ostrave pripravila na nastávajúcu sezónu dva rady symfonických koncertov a cyklus komorných koncertov. Na symfonických koncertoch — okrem domáceho šéfdirigenta dr. O. Trhlíka a prvého dirigenta J. Daniela — budú hosťovať Vasil Stefanov z Bulharska, Krzysztof Missona z PER, nemecký dirigent Herbert Kegel, Marian Jansons zo ZSSR a západoberlínsky dirigent Werner Thärichen. Na koncertnom pódiu sa zo sólistov predstaví napr. sovietsky klavirista Dmitrij Paterno, švédka speváčka Birgit Finlilä, klaviristky Klára Havlíková a Jindra Kramperová, mladý Richard Kratzmann, okrem sólistov tiež Ostravský filharmonický zbor. V cykle 8 komorných koncer-

tov sa predstaví napr. vynikajúca poľská speváčka Stefania Woytowiczowa, sovietsky huslista Rafail Sobolevskij, skladateľ a klavirista Petr Eben, sólista JPO Ilja Hurník a sólista Českej filharmónie Jan Panenka.

● Na jeseň t. r. usporiada Spoločnosť sovietsko-československého priateľstva (hudobná sekcia na čele s predsedom prof. Levom Ginsburgom) komorný koncert z diel českých a slovenských skladateľov.

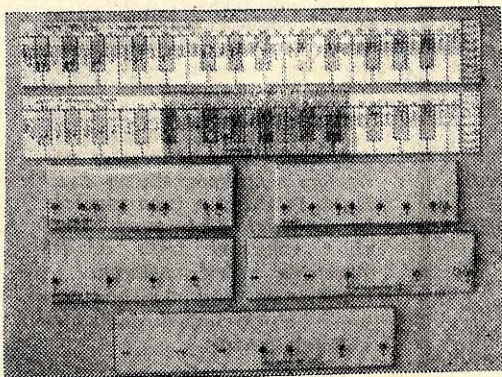
● Kolekcie gramoplatní z OPUS-u poslali pracovníci HIS pre zväz skladateľov v ZSSR, MHR, PER, BER a NDR, s ktorými uzavrel ZSS dohodu o spolupráci a výmene kultúrnych hodnôt v roku 1970.

Vybrali sme pre vás

Česká hudobná rada a Slovenská hudobná rada vydali spoločné vyhlásenie k 25. výročiu februárového víťazstva:

„O niekoľko mesiacov — pripomína sa v ňom — oslavíme v našej vlasti 25. výročie februárového víťazstva pracujúceho ľudu v našej vlasti. Tento historický medzník v dejinách našich národov znamená aj pre našu hudobnú kultúru začiatok novej vývojovej etapy. Pod vedením KSČ začal široký front predstaviteľov českého a slovenského hudobného umenia realizovať program socialistickej kultúrnej revolúcie. Pri pohľade na výsledky tohto štvrtoročného úsilia môžeme s hrdosťou konštatovať, že naša hudobná kultúra dosiahla vo všetkých sférach veľmi závažné a trvalé výsledky. Ideály Februára nestrácajú svoju inšpirujúcu silu ani dnes. Obraciame sa preto na všetkých pracovníkov v oblasti hudby, na skladateľov, interpretov na hudobných pedagógov a kritikov, na organizátorov hudobného života i na širokú obec pracovníkov EUT aby 25. výročie Februára privítali novou tvorivou a pracovnou aktivitou.“

Pravda, 14. septembra 1972

Hudobné pravítko k hľadaniu stupnic a akordov.

Štart bol úspešný

Správa z tlače:

Dňa 27. augusta t. r. predviedol orchester a zbor SF so sólistami a pod vedením zasl. umelca Lad. Slovák Beethovenovu IX. symfóniu v kúpeľnom meste Ottoleurene neďaleko Mníchova. Koncert patrilo do oficiálneho programu kultúrnych podujatí v rámci XX. letných olympijských hier v Mníchove.

Co by ste nám mohli o bilancii tohto zájazdu povedať?

— Tohtoročnú koncertnú sezónu sme začali skutočne neobvyklým spôsobom — tak, ako to uvádzate na začiatku rozhovoru. Slovenská filharmónia a sólisti — Gabriela Beňáčková, Věra Soukupová, Vilém Přibyl a Jozef Špaček — uviedli Beethovenovu Deviatu v katedrále, ktorá pojme 5000 ľudí. Pred preplneným auditoriom to bolo vlastne jediné vystúpenie československého hudobného telesu z oblasti vážnej hudby v rámci kultúrneho programu LOH. Dostalo sa nám cti, uviesť jedno z diel, ktoré sa najviac blíži ideálom, z ktorých sa zrodila aj myšlienka olympiády — teda ideálom bratstva medzi národmi. Snažili sme sa, aby výkony všetkých zúčastnených boli čo najkvalitnejšie. Myslím, že sa nám to podarilo a súdiac podľa prvých kritik, ohlas zodpovedá našim predstavám. Pokiaľ by išlo o udeľovanie medailí na kultúrnom poli, snáď sme nejakú pre ČSSR získali... Pozvanie sme dostali na základe kontaktov, ktoré má s Ottoleurenom už dlhší čas prof. Ján Pražant z bratislavského Konzervatória. Už pred profesionálnymi telesami SF sa so svojimi výkonomi dobre presadili konzervatoristi. Zdá sa, že to nie je pre nás prvý a posledný zájazd do tohto mestačka, ktoré by sme veľkostí mohli prirovnávať snáď k našim Štubníanskym Tepliciám. Lenže jeho význam pre hudbu je veľký — po celý rok sa tu poriadajú koncerty so špičkovými telesami z celého sveta. Okruh obecnstva na našom koncerte bol takmer výlučne z hostí XX LOH — Mníchov je totiž skutočne na „dohodenie kameňom“.

Úsilie vedenia SF je v posledných rokoch kvitované záujmom obecnstva. Avizuje to nesporné správnu umeleckú „politiku“. Aké sú ciele pre nastávajúcu sezónu?

— SF vidí svoje poslanie hlavne v účinkovaní doma. Z tohto hľadiska sa snažíme koncipovať ako dramaturgiu sezóny, tak aj pozvanie hostujúcich umelcov z domova i zahraničia. V tejto sezóne sú v popredí okrem klasického repertoáru jednak kultúrno-politické úlohy a špecifické úlohy umelecké. Z kultúrno-politických úloh stoja v popredí akcie, ktoré súvisia s významnými výročiami tejto sezóny: 50. výročím vzniku ZSSR a 25. výročím Februára. K týmto dvom príležitostiam sme pripravili niekoľko programov a celý rad vystúpení mimo abonentných cyklov. Popri týchto cieľoch sú pred nami dlhodobé umelecké úlohy. Na významnom mieste je to starostlivosť o mladých interpretov. Myslím si, že SF môže úspešne prehlbovať líniu, ktorá sa v posledných rokoch stáva ústrednou nitou slovenského koncertného života v snahe — dať príležitosť mladým. Ďalšou úlohou je prehĺbenie repertoáru o diela, ktoré majú výrazný spoločenský a ideovo-angažovaný podtext na jednej strane, na druhej strane nám ide o diela, ktoré majú pre teleso istý pedagogický význam a zabezpečujú ďalší umelecký rast. Obe požiadavky musia byť v súlade s tým, aby sa nestratila prítlačnosť pre obecenstvo. Je to iste náročné, ale verím i tu v krok dopredu.

Koncom minulej sezóny sa stal zasl. umelec Lad. Slovák umeleckým šéfom FOK. Okrem jeho povinností v Prahe,

ktoré sú nesporné umelecky i časovo náročné, môže domáci koncertný poslucháč očakávať, že nebude ochudobnený o osobnosť tohto dirigenta na domácom pódii?

— Nepadlo nám ľahko, zmieriť sa so skutočnosťou, že náš šéf umeleckých telies, šéfdirigent Lad. Slovák bude pracovne tak zaťažený, už aj z toho dôvodu, že jeho činnosť je dôležitá nielen vtedy, keď pôsobí na pódii, ale i keď svojím vplyvom usmerňuje vývoj telies. Vážime si však okolnosti, že práve nášho dirigenta pozvali na čelo jedného z najlepších československých orchestrov do Prahy a snažíme sa mu vytvoriť také podmienky, aby jeho práca v SF i vo FOK-u sa spájala čo najorganickšie. Ukazuje sa, že personálna únia šéfov môže mať praktické výhody aj pre obe telesá — nielen v osobe šéfdirigenta, ale i v lepšej spolupráci medzi SF a FOK. Doposiaľ sa to prejavilo konkrétne v tom, že náš zbor, ktorý v Prahe dostával relatívne málo príležitostí, bude častejšie účinkovať s FOK. Toto teleso je navyše veľkým organizátorom hudobného života v Prahe. A tak dúfame, že cez túto inštitúciu získame pre slovenské koncertné umenie širšie kontakty v rámci pražského hudobného života. Sme úprimne radi, že sa slovenskému umelcovi naskytla takáto významná umelecká príležitosť.

Minulú sezónu sa objavilo na koncertoch niekoľko zaujímavých novínok v oblasti tvorby. Niektoré z nich boli napísané priamo na objednávku SF. Ako tomu bude v tejto sezóne?

— Za posledné roky máme vynikajúce skúsenosti s objednávkami nových skladieb. Spomeniem aspoň diela J. Čikera, E. Suchona, A. Očenáša... Z českých skladateľov je to napr. J. Pauer. Ukázalo sa, že slovenskí a českí skladatelia sú ochotní zveriť SF premiéry mimoriadne závažných diel a v tejto línii chceme ísť aj v nastávajúcej sezóne. Nie vždy je záruka, že nám objednávky vyjdú na termín, ktorý si želáme, lebo skladateľ nemôže byť tlačenej časovou tiesňou. Nebudem menovať tentokrát všetkých novínok. Spomeniem aspoň Kardošovu skladbu pre SKO, nové kvarteto Očenáša pre Slovenské kvarteto, SFZ má na programe niekoľko pôvodných novínok pre a capella koncert a pod. Náš orchester má česť vystúpiť na biennale súčasnej hudby v Berlíne (február b. r.) — a tu príde k slovu tiež naša pôvodná tvorba. Interesantné bude aj vystúpenie SF na prehliadke novej česko-slovenskej tvorby v Prahe (orchester má hrať české novinky a české teleso bude hrať slovenskú hudbu). Máme v dramaturgickom pláne i diela z českej tvorby — napr. uvedenie Páleníckovho klavírneho koncertu, Sommerovej skladby pre SKO... Našou ambíciou je robiť tiež čs. premiéry zahraničným autorom. Napr. zo sovietskej tvorby chceme predstaviť bližšie R. Ščedrina a A. Petrova, najznámejších autorov strednej generácie.

Podľa stručnej informácie zo stránok dramaturgického plánu, budeme mať zážitky aj z výkonov viacerých interpretov...

— Otvárací koncert BHS bude dirigovať Aram Chačaturian. Osobitne si ceníme, že v Bratislave bude dirigovať K. Kondrašín a jeden zo špičkových

svetových dirigentov — O. Danon z Juhoslávie, tešíme sa na C. Zecchiho, príde špecialista na oratoriálny odbor — H. Koch z NDR, po 20 rokoch zavíta do Bratislavy fínsky dirigent Jussi Jalas, ktorý si získal medzinárodné uznanie ako šéf fínskej opery a dirigent, z českých dirigentov sa po dlhšej dobe objaví O. Trhlík, ale prídu i mladé dirigentské osobnosti — Maxim Šostakovič, z našich B. Režucha. Šéfdirigent opery SND — Z. Košler — bude mať počas sezóny tri koncerty, v apríli bude u nás dirigovať H. Swarowsky... a pod. Impozantný je i zoznam sólistov — Igor Oistrach, francúzska pianistka France Clidatová, rakúska gitaristka Luise Walkerová, naši — P. Toperczer, manželka Macudzinski, rumunská huslistka Silvia Markovićová, francúzske huslisty Jean Jacques Kantorow, upozorňujem na víťaza poslednej Čajkovského súťaže — sovietskeho huslistu Gidona Kremera, po prvý raz bude v Bratislave hrať významný mladý americký pianista Edward Auer atd., atď. V tejto sezóne dostane príležitosť i or-

Bazilika v Ottoleurene, kde sa každoročne poriadajú významné hudobné produkcie. Tohto roku privítala aj Slovenskú filharmóniu.

chester SND, košícká ŠF a SOČR — myslím na príležitosti abonentné. Z orchestrov je vo výhlade hosťovanie jedného z najvýznamnejších svetových orchestrov — Drážďanskej štátnej kapely, interesantné je pozvanie Štátnej filharmónie z Gyóru, orchestra, ktorý patrí medzi najstaršie v Európe.

Pripravujú sa na zahraničné zájazdy aj telesá Slovenskej filharmónie?

— Najčastejšie sa v zahraničí objaví SKO a Slovenské kvarteto. Zbor sa pripravuje na zájazd do BLR, orchester má ísť do NDR, počítame s účinkovaním vo Viedni, kde sme si vydobyli pomerne dobré meno, čo nie je zanedbateľné vzhľadom na hudobné tradície tohto mesta.

Aký je váš názor na súčasný kádrový stav vo všetkých telesách SF?

— Nijaké z umeleckých telies nemožno považovať za dobudované. Vyplýva to z otázok zvyšovania kvality a prirodzenej generáčnej výmeny. A tak aj veľký orchester, ktorý je čo do počtu dobudovaný, nezostáva nemenný. V niektorých skupinách sú konkrétne problémy, ktoré mienime riešiť — ale vcelku proces omladzovania preživa orchestru dobre. Angažovali sme viacerých absolventov VŠMU, čo sa prejavuje nielen

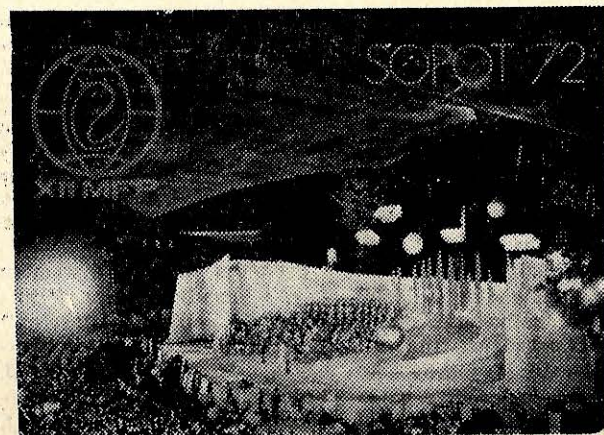
v hráčskych kvalitách, ale i intelektuálne, aj keď mladí zase nemajú toľko skúseností, ako ich kolegovia. Vážnejší problém máme v zbere, kde sme vďaka podpore MK SSR a najvyšších stranických orgánov dostali podmienky na dobudovanie 90-členného profesionálneho zboru. Dnešný stav, kedy popri profesionálnom telese existuje istý počet externého zboru na polovičný a štvrtinový úväzok, má svoje zdôvodnenie v tom, ako teleso rástlo. Dnes to nie je ideálne z mnohých dôvodov. Preto sa snažíme v najbližšej dobe vytvoriť plnoangažované hodnotné 90-členné teleso. Nerátame však ani s likvidáciou externého zboru, ktorý je potrebný pre Bratislavu a pre niektoré tituly repertoáru. SKO je čo do počtu kompletný, otázka skvalitňovania bude aktuálna i tu, aj keď dnešné zloženie je perspektívne. Ustálené je Slov. kvarteto. U sólistov má SF značné úlohy. Na Slovensku nemajú koncertní umelci — pokiaľ nie sú zamestnaní na škole — možnosť venovať sa plne svojmu odboru. Preto by sme chceli perspektíve dať možnosť viacerým sólistom. Pred nami je aj široká oblasť uplatnenia rodiacich sa komorných telies, ktorým chceme poskytnúť aspoň minimálne podmienky pre systematickú prácu (Slov. dychové kvinteto, Slov. madrigalisti, príp. i nové kvarteto). Najväčším problémom pri realizácii týchto úloh je dostatok priestoru na cvičenie.

Ako je známe, SF má na čele riaditeľa, ktorý je generálnym tajomníkom Medzinárodnej hudobnej rady UNESCO. Mohli by ste z postu tejto funkcie poinformovať čitateľov o blížiacom sa zasadnutí výkonného výboru MHR v Bratislave?

— Zasadnutie výkonného výboru MHR bude v rámci Bratislavských hudobných slávností. Popri bežných úlohách, ktoré vyplývajú z realizácie pracovného plánu, bude riešiť dva kľúčové problémy:

Prvý sa dotýka spolupráce s krajinami tzv. Tretieho sveta. Táto problematika má prvoradú dôležitosť v rámci celého UNESCO. Doterajší systém, v ktorom spojovacím článkom bol Medzinárodný inštitút pre porovnávaciu hudobnú vedu a dokumentáciu v záp. Berlíne, sa ukazuje do budúcnosti neudržateľný. Chceme nájsť nové formy. V Bratislave pripravíme aj obsahovú náplň rokovania, ktoré sa uskutočnia v máji b. r. v Juhoslávii. Chceme vytvoriť namiesto jedného pracoviska kolektívnejší orgán zainteresovaných pracovísk. Rátame aj s čs. špecialistami — a samozrejme, okrem širokej účasti vedcov všetkých krajín — s vedeckými pracoviskami priamo v krajinách Latinskej Ameriky, Ázie a Afriky. Ide o rozbitie jednostrannej orientácie, do ktorej MHR zaviedol západoberlínsky inštitút.

Druhý okruh problémov je istá reforma činnosti výkonného výboru a parížskeho sekretariátu. Ukázalo sa, že je treba nanovo stanoviť priority — ktoré veci v činnosti MHR sú kľúčové a ktoré možno odsunúť. V tejto súvislosti je organizácia Tribúny mladých v Bratislave prvou lastovičkou v reorganizácii. Snažíme sa totiž, aby MHR a jej sekretariát v Paríži neorganizovali takéto podujatia sami, ale ich zverili zainteresovaným krajinám, či inštitúciám. Napr. chceme, aby tribúny Afriky a Ázie neboli v Paríži, či Benátkach, ale v Afrike, alebo v ázijskej krajine. Preto najbližšia ázijská tribúna bude v Almaty. V spojitosti s novým stanovením priorít v činnosti výkonného výboru MHR a jej sekretariátu, chceme nanovo prerokovať otázky lepšej spolupráce s národnými hudobnými radami a inštitúciami, ktoré doteraz vyvíjali svoju činnosť nezávisle na sebe. Chceme aj zlepšiť informácie o činnosti členov MHR. V Bratislave by sa mala prerokovať otázka projektu nového pracoviska MHR — akéhosi svetového informačného centra. Na program príde aj otázka náplne i spresnenia úloh pre najbližšie valné zhromaždenie MHR, ktoré bude v septembri b. r. vo Švajčiarsku, ako aj naí nadväzujúceho Svetového týždňa hudby. V jeden deň bude výkonný výbor rokovať s predstaviteľmi Českej a Slovenskej hudobnej rady o spolupráci s ČSSR a prehĺbení kontaktov, ktoré jednotlivé hudobné organizácie ČSSR majú s členskými orgánmi MHR. Zhovárala sa: Terézia URSINOVÁ

Dejisko sopotského „festivalu pod holým nebom“.

SOPOT '72

Motto tohtoročného — XII. medzinárodného festivalu populárnej piesne v Sopote (23.—26. augusta 1972) — Pieseň nepozná hranice — usporiadatelia previedli do praxe veľmi dôsledne. V Európe nenájdeme v tomto žánri ešte jedno podujatie, kde by sa zišli interpreti toľkých rôznych krajín. Okrem všetkých dôležitých európskych štátov, USA, Kanady, tu boli zastúpené i mnohé juhoamerické (Mexiko, Venezuela, Chile) a ázijské krajiny (Japonsko, Irán, Libanon). Účastník festivalu mohol získať dobrý prehľad o všetkých základných národných prístupoch v populárnej hudbe. Zároveň sa však dá povedať i to, že Sopot je viacmenej veľkolepou prehliadkou priemernosti. Je to vlastne svetový veľtrh spevákov, ktorí sa snažia preniknúť na medzinárodnú scénu, a skutočne „veľké“ mená sme

na listine účastníkov nenašli. Ako je známe, festival má tri súťažné koncerty a záverečný koncert laureátov a mimosúťažných exhibícií (z tohto koncertu vysielala Československá televízia druhú časť priamym prenosom).

Poľsko-sovietska prvá cena

Prvý deň patrilo medzinárodnej skladateľskej súťaži. Porota tu výdatne využila právo zdvojsť ceny — a tak na troch cenách participovalo päť skladieb. Týchto päť piesní akoby predstavovalo zorky najtypickejších kompozičných prístupov súčasnej populárnej hudby. Prvé ceny získali poľskí autori Antoni Kopff — Andrzej Białusz za skladbu „Do zakochania jeden krok“ a sovietskí Mark Fradkin — Robert Rodžensťvenskij za skladbu „Ja ne byl s nimi znakom“. Poľská skladba reprezentuje swingový, odpichový pieseň s ľahko zapamätateľným a viackrát sa opakujúcim refrénom. Interpret piesne Andrzej Dąbrowski (uvidíme ho pravdepodobne na budúcej Lyre) je zároveň popredný poľský (Pokračovanie na 5. str.)

Za ďalší rozvoj hudobnej kritiky

Eva Chladná a Cyril Dianovský, účastníci trenčiansko-teplického stretnutia mladých interpretov, o ktorom sme písali v minulom čísle. Snímky: P. Saský

(Dokončenie z 1. str.)
abstraktným národným obsahom. V tomto smere musí kritika zaujať svoje stanovisko najmä k dielam skladateľov, preniknutým archaizmami a ich estetizáciou... Veľký dlh umeleckej kritiky zostáva v usmerňovaní tvorčieho procesu, majúce na zreteli najvzrušujúcejšie témy našej súčasnosti. Mnoho hudby sovietskej už bolo vytvorené v tejto oblasti, v oblasti revolučno-historických tém, v osvojení ideí vlastenectva, nie vždy však s patričným záujmom kritiky. Ostatne, hudba nie je literatúra, nemá možnosti predmetne zobrazovať vo všetkej mnohotvárnosti život robotníckej triedy, socialistickej spoločnosti, konkrétne poukázať na nové, čo prináša vedecko-technická revolúcia. Na druhej strane je hudbe dané, aby do najjemnejších odtieňov zobrazila emocionálny, duševný svet sovietskeho človeka, jeho túžby a snaženia...

Ako je známe, socialistický realizmus predpokladá predovšetkým pravdivé a bohaté obrazné odrazenie skutočnosti vo všetkej jej šírke a mnohotvárnosti, poetizáciu pozitívnych socialistických životných zásad a tvárnosť všetkého, čo smeruje k pokroku spoločnosti. K tomu, aby bolo možné splniť túto zložitú umeleckú a estetickú misiu, pre dosiahnutie vysokého realizmu je sovietsky umelec vyzvaný použiť celý bohatý arzenál výrazových prostriedkov, vystupovať vyzbrojený majstrovstvom nahromadeným minulosťou, ale i načerpaným z progresívnej praxe iných kultúr súčasnosti... V Uznesení ÚV KSSZ (spomedzi množstva vážnych úloh našej umeleckej kritiky) je vyzdvihnutý boj proti buržoáznej ideológii. Je to problém vážny a mnohotvárný. Zatiaľ ešte stále zriedka (a žiaľ, stále nedostatočne) argumentuje naša kritika na stránkach tlače i na medzinárodných fórach so zod-

povedajúcimi replikami na početné útoky, s propagáciou našich estetických pozícií, úlohou nášho umenia v svetovom umeleckom procese... Vo svete jestvujú dva sociálno-estetické ideály, dve kultúry odlišné nielen svojou geografickou polohou, jestvuje súčasnosť a súčasnosť. Zdá sa (a je to dokázané), že v umení niet jednotného súčasného štýlu. Stále sa nad nami vznáša príznak nekritických vzťahov k veľikánom západných „izmov“. Pre nás nie sú podstatní tápajúci činitelia hudobnej kultúry súčasnosti, ale ľudia presvedčení, s pevnou, nám blízkou tvorivou cestou. V poslednom čase kritika venuje nemalo pozornosti problému súčasných výrazových prostriedkov. A je to vo všeobecnosti správne, pretože skladatelia, najmä mladá generácia, pociťujú veľký záujem o tento problém. Otázka toho, akými prostriedkami vybaví nové obsahy, zostáva najpodstatnejšou súčasnou otázkou kritiky. Aké stanovisko vlastne zaujať k tzv. novým výrazovým prostriedkom? Predovšetkým nerobiť z nich fetiš, nevidieť v nich jediný prameň obsažnosti formy. Niet protichodnejšej veci leninskej straníckej estetiky, ako sú kritériá „Fónických prekvapení“, bez ohľadu na sovietskeho poslucháča... Na druhej strane dobre vieme, že i u nás vznikli rady skladieb, a to i nemalého významu, ktoré využívajú princípy rozličných kompozičných systémov. A bolo by nezmyselné ich autorov (m. i. i našich veľikánov) obviňovať z ich aplikácií. Veď práve „výmysly“ a „domyslenia“ pozdvihujú človeka nad ostatné živočchy. Preto úloha kritiky nie je v tom, aby postavila hraničné stĺpy, ohraňujúce ho dogmami. Musíme stimulovať jeho neustále hľadajúcu myseľ, no súčasne to neznámená spievať ódy tvorci len za to, že sa zameria k využitiu postupov atónalnej hudby, sonoristiky, koláže, alebo problémom neobaroka — nezávisle od obsahu a sociálneho dosahu jeho diela, mimo akejkoľvek spätosti so skutočnosťou... Kritik-analytik, to nie je patologoanatóm, ani matematik: analyzujúce nové diela, je zviazaný svojím hľadiskom, systémom pohľadov a dostatočnou argumentáciou oceniť to, ktoré dielo je písané z občianskej pozície spoluvorcu socialistickej spoločnosti. Z pozície, ale nie z pózy!

Citeľnou ranou našej kritiky je jej častý liberalizmus, kompromisníctvo

bezfarebným, šedým kompozíciám, najmä v súvislosti s masovými žánrami (žiaľ, nielen tam...). Tak, ako v našom hospodárstve veľkú prekážku na ceste braku tvoria Oddiely technickej kontroly, možno našu kritiku analogicky označiť za svojrázne Oddiely estetické kontroly. V Uznesení ÚV KSSZ sa nielen konštatujú klady a nedostatky umeleckej kritiky, ale sú presne ukázané ich príčiny a konštrukčné návrhy zdokonalenia všetkých spoločenských ohníviek spätých s kritikou. Túto analýzu ostatne potvrdzuje i naša prax... Jedným z vážnych problémov našej kritiky je výchova kritických kádrov, druhý spočíva v nedostatočnom priestore pre rozvinutie hudobno-kritickej činnosti. Porovnajte napr. fakt, že kým v ZSSR jestvuje 15 literárnych novín a 85 časopisov, hudbe je venované troje časopisy a minimálny priestor v niekoľkých všeobecných novinách! O to viac treba vyzdvihnúť iniciatívu vydavateľstva Sovietskej kompozitor, ktoré sa rozhodlo organizovať konkurzy na teoreticko-kritické práce z najrozličnejších oblastí sovietskej hudobnej kultúry. Je pochopiteľné, že polom pôsobnosti kritiky nemusi byť len tlač. Napokon, nesmieme sa obávať argumentatívnej kritiky na vlastnú adresu, máme niekoľko dôvodov byť nespokojní so štýlom našej kritiky. K tomu, aby sme mohli kritizovať, nestačí len krátko opísať hudbu a vyhodnotiť do vetra niekoľko komplimentov, ale treba i čosi dokazovať, niečím argumentovať... Dobrý kritik nie je len hodnotiteľ, do značnej miery je sám tvorcom, umelcom, učiteľom života. Je pravda, že nie každému je to súdeň — treba mať talent, nadšenie, vlastný postoj. Závisí od nás samých, do akej miery dokážeme prakticky, tvorivo a stranícky uplatňovať pokyny strany. Treba všestranne upevniť ideovo-estetickú metodológiu našej kritiky. Tak, ako každá epocha mala svoje svetonázorové základy, naša kritika je povolaná riadiť sa princípmi socialistického humanizmu, marxisticko-leninskej estetiky — princípmi straníckosti a národnosti. Sovietsky kritik je povolaný pomáhať tvorbe a odovzdávať masám najpokrokovejšie estetické názory. Upevnenie pozícií sovietskej hudobnej kritiky je najčerstvejšou úlohou nás všetkých, komu je drahé naše umenie a komu záleží na rozvoji našej kultúry.

Lekár a hudba

O vzťahu hudby na psychický a fyzický stav človeka sa už popísal nejedna článok i vedecká štúdia. V článku MUDr. Pavla Straussa, primára chirurgického oddelenia nitrianskej polikliniky sa vraciame k tejto téme — pohľadom praktika, ale i esejistu. K danej téme sa vrátíme v niektorom z nasledujúcich čísel populárno-vedeckým článkom, ktorý bude iným pohľadom na vzťah medicíny a hudby — informatívnym, priamo s konkrétnymi údajmi a výsledkami.

***

Hudba je niečo a priori ľudské. Muzikológovia považujú existenciu reči za dôležitú pre vznik hudby. Geist chápe hudbu v jej počiatkoch, ako „komunikáciu významov zo špeciálnej sémantickou funkciou“. Reč i hudba používajú hlas ako akustický prostriedok. (Geist: Pôvod hudby.) Pôvodne mal človek „znejúcu reč“ spoločnú so zvieratmi. Jej zjemnením a diferenciaciou vznikla hudba. Je isté, že reč a hudba mali pôvodnú funkciu magickú, spoločenskú a dorozumievaciu. Magika výtvarná i hudobná sa snaží o stotožnenie so silou a smelosťou stvárneného zvieraťa a javov, pred ktorými človek pociťoval strach. Pred dnešného človeka znamená magika hudby vplyv na psychiku a etos. Nie nadarmo sa starí pythagorejci domnievali, že tóny obsahujú najväčšie tajomstvo o živote a svete. Isté je to tak, veď je nespočetne veľa oblastí v človeku, ktorých sa nemožno dotknúť ničím iným ako hudbou. Preto je to tak? — veď tóny sú čiste z technického hľadiska iba vlniacim sa vibrujúcim zvukom... Už jeden zo Shakespeareových vtipných bláznov sa pýta, ako je možné, že za pomoci ovčích čriev „táhame ľudí za duše?“ Ak by to nebolo tak, išlo by v hudbe len o zmyslovú príjemnú hru, alebo vtipne skonštruovanú formu. A pritom je vždy — alebo takmer vždy — v hudbe niečo citové, určitá nálada. Hudbu potrebujeme ako veľkú pomáhačku, ako o tom napísal aj chirurg a spisovateľ Georges Duhamel. Hudba je

Snímka: P. Breier

médium, pod vplyvom ktorého sa zobúdzajú naše ideály, tvorivá fantázia, city krásy a dobra. Krása je prvým schodom na orcholok dobrého konania, ako to dokázal svojím životom veľký lekár a hudobník Albert Schweitzer. Hudba je jednou z mála čistých radostí človeka. Často počut, že hudba nie je z tohto sveta, no pohľad do histórie ukazuje, že práve ona je oddávna spojená so všetkými spoločenskými danosťami: od kultovného používania prešiel jej význam k novým spoločenským funkciám. Pravdou však je, že hudba je najmatériálnejším umeleckým prejavom. Nerealizuje sa len ako vlastnosť, ale i ako účinok. Ako najvyššia možná abstrakcia nemôže sa nikdy stotožniť s objektom. Často sa myslelo, že umelec a vedec stoja na dvoch protiláhlych póloch, no súčasnosť to popiera. V najvýznamnejších predstaviteľoch vedy 20. storočia (Planck, Einstein, Oppenheimer) je fyzik, filozof a hudobník stmelení v jedno. Len tak možno pochopiť Leibnitzov výrok: „Hudba je aritmetickým cvičením ducha“. Snáď by svet obstál bez hudby — ale aký by bol? Veď hudba hrá významnú úlohu pri poľudštení životného prostredia. S hudbou je to podobné ako s našim poznaním: je čiastkové, ale schopné obmieni a dopĺňania. Rovnako sú neobmedzené i schopnosti rozvíjať náš citový svet. Ak sa nájde spôsob vystupňovania našich možností vnímať hudbu a vytvoriť ju, vznikne nový druh hudobného konzumenta i tvorcu.

Priestor medzi nimi sa zmenší... Snáď iba nesprávne pristupujeme k výchove tvorby a vnímania hudobného umenia. Vezmime si diela — každé (približne do ôsmeho roku) si rado spieva a tvorí vlastné popievky i texty. Túto prirodzenú hudobnú tvorivosť potláčame, resp. ničime tým, že deťom vnucujeme (priamo i nepriamo) svet našich hudobných predstáv. V každom ľudskom objekte je oblasť, ktorá by sme obrazne mohli nazvať riečiskom slova a hudby. Škoda, že osobnosť dnešného človeka umelo vyhostila zo seba tento tajomný svet intimity a nasadila si janusovskú masku smerom k sebe i k iným. U mnohých ľudí jediný úsek z hudby Beethovena, Mahlera či Brucknera vie vrátiť človeka seba samému. No napriek tomu — hudba nie je preto, aby sme sa v nej stratili — ale našli. Pri vnímaní hudby nemusíme poznať jej formové a vnútorné zákonitosti, podobne ako nemusíme poznať chemické zloženie lieku, ktorý priaznivo ovplyvňuje naše zdravie. A pritom hudba nás môže liečiť, pôsobiť na našu nervovú sústavu. Je prínosom života už preto, že nevie klamať a približuje sa ku každému rovnako. Je esperantom duší a pomáha — podobne ako medicína — žiť. A tak sa hudba a medicína stretávajú v priesečníku záujmov o človeka, sú si bytostne blízke, krásne, sú veľkou netrpezlivosťou srdca a ducha, aby vždy novými prostriedkami dosiahli podstatu pravdy o človeku a jeho vnútri. PAVOL STRAUSS

Sympóziu o hudbe

(Dokončenie z 1. str.)

zovala sa funkcia hudobných časopisov i obrovská úloha rozhlasu a televízie. Niekoľkokrát sa diskutovalo aj o hudobnej výchove, o nutnej komplexnosti hudobného vzdelávania a nedostatkoch, ktoré sa v tejto oblasti vyskytujú.

Účastníci sympózia navštívili historický komplex Cerveňého kláštora na poľsko-slovenskej hranici, obdivovali kultúrne pamiatky Levoče a Kežmarku a urobili niekoľko menších výletov v oblasti Štrbského Plesa a Starého Smokovca. Sympóziu malo i vydarený spoločenský priebeh. Okrem stretnutí starých známych nadviazali sa tu staré kontakty a priateľstvá, dohodorili rôzne koncertné a publicistické plány a predbežne sa diskutovalo i o ďalších konferenciách alebo sympóziách. Mimoriadny význam celej akcie podčiarkovala i prítomnosť zástupcov straníckych a štátnych orgánov.

ZDENKO NOVÁČEK

(Pozn. red.: Vzhľadom na závažnosť akcie sa k sympóziu ešte vrátíme.)

Minútové opery v Brne

Na tohtoročnom medzinárodnom festivale v Brne (Musicae Metamorphoses saec. XX) uvedie opera Štátneho divadla v Brne okrem inscenácií Bergovej opery Lulu, Janáčkovej Jej pastorkyne a Martinůvej opery Tři přání československú premiéru minútových opier francúzskeho skladateľa Daria Milhauda: Únos Európy, Opustená Ariadna, Oslobodený Theseus a premiéru Ariadny od Bohuslava Martinů.

Milhaudove minútové opery pochádzajú z roku 1927, kedy na podnet skladateľa Paula Hindemitha napísal Únos Európy pre festival v Baden-Badene. Opustenú Ariadnu a Oslobodeného Thesea vytvoril pre viedenského skladateľa a o rok neskôr mala táto trilógia premiéru na festivale súčasnej hudby vo Wiesbadene. Toto obdobie Milhaudovej tvorby je veľmi zaujímavé, pretože sa v ňom snažil o nové hľadanie ciest vo vývoji operného žánru a navyše — v hudobnej zložke mu išlo o prijímanie

vplyvov jazzu a tanečnej hudby. Tri minútové opery sú anekdotické príbehy na antické námety, v ktorých známe grécke báje sú podávané z humoristického hľadiska. Inscenátori — dirigent Václav Nosek, režisér Evald Schormah. a výtvarník Vojtěch Štolfa chcu tento prvok zdôrazniť v inscenáciách aj karikatúrou konvenčných hereckých a režijných postupov.

Ariadna Bohuslava Martinů je operný epilógom skladateľa (na libreto podľa drámy G. Neveuza Theseus moreplavec). Antický námiet je rozprávaný z hľadiska pohľadu súčasníka. Príbeh sám vytvára metaforu ľudských vzťahov a konfliktov. Ariadna je hrou o sile lásky, o konflikte medzi láskou a povinnosťou, súčasne aj veľkým žalospevom nad ne realizovanosťou trvalého milostného vzťahu. Ariadna obeť svoju lásku Theseovi preto, aby naplnil svoje ľudské poslanie. Ale je to práve láska, ktorá umožnila Theseovi premôcť samého seba a stať sa plným človekom.

Premiéra bude 29. septembra t. r. v divadle Reduta. V minútových operách účinkujú: V. Halíř, S. Bechynský, J. Škrobánek, M. Blahušíková, J. Krátká, S. Kodetová, V. Krejčík, D. Suryová, J. Hladík a J. Bar. V Ariadne našťudovali hlavné úlohy J. Janská a J. Souček, P. HEERENOVÁ

Bol Speer na Slovensku?

Okolnosť, že významné diela, akými sú Uhorský *Simplicissimus*, ako i jeho pendant *Hudobno-turecký Eulenspiegel* — ktoré síce H. J. Moser pripísal nemeckému skladateľovi, spisovateľovi, hudobnému teoretikovi z obdobia stredného baroka DANIELOVI GEORGOVI SPEEROVI — boli v skutočnosti vydané pod pseudonymom, nedovolila doriešiť s istotou autorstvo uvedených diel, ani sa nevedelo pozitívne, či sa domnelý autor zdržiava na našom území. Bolo isté, že autorom spomínaných diel musela byť osoba, ktorá žila na Slovensku a ktorá bola aktívne zapojená do života ľudu. Vyplýva to z obozrnenosti autora s ľudovou hudbou na Slovensku, o čom svedčia jeho tance (uverejnené vo *Fontes musicae in Slovacia*, Editio Opus, Bratislava 1971, vydané dr. Ľubou Ballovou a A. Móžim). Anonymný autor zdôrazňuje v jednej poznámke, že sa osobne zúčastňoval na ich produkcii (pozri str. 5 cit. publikácie). Dalším faktom je, že Speer korešpondoval s hudobníkom Johannom Kusserom v Bratislave, a že sa stýkal s hudobníkom Lorenzom Besslerom, o ktorom vieme, že pôsobil v Šoproni; jemu venoval zbierku *Taffelschutz*. Tieto poznatky ale ešte nezodpovedajú otázku, či sa Daniel Speer v skutočnosti zdržiaval na Slovensku, čo by sa mohlo pokladať za najzávažnejší argument pri priznaní autorstva uvedených diel, vydaných pod fiktívnym menom.

Zatiaľ čo sa v úvode vydania jeho tancov rezignovane konštatuje, že sa doteraz nenašli žiadne pramenné a archívne materiály, ktoré by vedeli priamo dosvedčiť Speerov pobyt na Slovensku, situácia sa podstatne zmenila zís-

kaním ďalšieho diela D. G. Speera, ktorého nadpis znie: *Grundruchtiger (Kurtz-Leicht-und Nöthiger) jetzt Wol-vermehrter Unterricht der Musicalischen Kunst. Oder (Vierfaches Musicalisches Kleeblatt) ... Von Daniel Speeren (Uratisl. der Zeit Cantore Collaboratore bey der Lateinischen Schul zu Göppingen im Württembergland. ULM) im Verlag Georg Wilhem Kühnen (gedruckt bey Christian Balthasar Kühnen Seel. Erben) 1697.* (Za poskytnutie mikrofilmu tohto diela ďakujeme Hudobnej knižnici v Lipsku.) Toto významné hudobno-didaktické dielo vydal Speer ako spolupracovník a učiteľ Latinskej školy v Göppingene, druhé vydanie vyšlo v Ulme v roku 1697. Na str. 208 sa dočítame: „...ich habe auf meiner parfrination nicht mehr als am Bischofflichen Hofe zu Freysing einem angetroffen (auch dergleichen Instrument nirgends als zu Eperies in Ungarn) bey dem Stadt-Trompeter Musico, Adam Besslern (der als berühmter Geifenmacher solches selbst gemacht) gesehen.“ (Na celej mo-

Vladimír Bystríakov s prof. N. P. Koravčenkovou — hostia *Prehliadky mladých interpretov*. Snímka: P. Saský

jej púti som sa nikde nestretol s takým nástrojom, ako na biskupskom dvore vo Freysingu, ani s takým ako v Prešove v Uhorsku, u mestského trubača, hudobníka Adama Besslera, ktorý ako slávny nástrojár sám taký vyhotovil.) Táto veta priamo dokladá Speerov pobyt na území Slovenska. Či Adam Bessler, ktorého spomína, je bratom, alebo iným príbuzným hore spomínaného Lorenza Besslera, nie je známe, i keď sa dá predpokladať, že ide o príbuzného.

Citovaná veta, ktorá pochádza priamo od Speera, potvrdzuje v mnohom správnosť Moserovho predpokladu o Speerovom autorstve pod pseudonymom vydaných diel — Uhorský *Simplicissimus* a *Hudobno-turecký Eulenspiegel*.

Tento nový poznatok stupňuje vo veľkej miere záujem o Speerovu tvorbu a stavia jeho dielo a jeho osobnosť do nového svetla vo vzťahu jeho života so slovenskou hudobnou minulosťou. To, čo sa muselo brať s rezervou, možno odteraz prijať ako skutočnosť. Príťažlivý je predovšetkým Speerov sympatizujúci vzťah k ľudu a k jeho hudbe, ktorú zvečnil vo svojom významnom príspevku *Hudobno-tureckého Eulenspiegla*. Jeho anonymita svedčí o jeho nezmieriteľnom vzťahu s vtedajšími pomermi, o jeho rebelantstve. Tak i ostatné skladby tohto diela nadohľadávajú neobyčajne veľký význam, nakoľko svedčia o spôsobe predvádzania hudby na území vtedajšieho Slovenska. Dokladá formy, v ktorých sa hudba pestovala u nás v období stredného baroka na šľachtických sídlach (2 sonáty a záverečná suita) a v mestách v radoch meštianskych vrstiev v podobe hudobného repertoáru mestských trubačov (päťhlasné dychové skladby). Pretože od ľudovej až po šľachtickú a meštiacku hudbu, v *Eulenspieglovi* sú zastúpené takmer všetky významné vokálne a instrumentálne žánre.

JÁN ALBRECHT

TVORBA

Skladateľ Jozef Grešák sa zamýšľa nad svojou tvorbou a hovorí

...o Amébach

Vaša symfonická predhra Améby mala veľký úspech nielen v Košiciach, ale aj u pražského obecnstva a odbornej hudobnej kritiky. Mohli by ste prezradiť v čom je — podľa vášho názoru — tajomstvo úspechu tejto skladby?

— Každý skladateľ má určitý cieľ, za ktorým ide dlhé roky. Netvrdím, že Améby sú mojou najlepšou skladbou, alebo že nenapíšem lepšiu kompozíciu, ale je to moje prvé dielo, o ktorom hovorím, že je to „čistá skladba“. Rozoznávam totiž diela, ktoré môžu byť dobré, ale nemusia byť „čisté“. Ak by som chcel vysvetliť tento pojem, musím upísať pozornosť najprv na svoju predchádzajúcu skladbu *Rotory II*. O čo ide? Myslí, že som sa sústredil na otázky rytmu, pulzácie a taktov. Moje kompozície mali od začiatku určité nedorozumenia v otázke taktov. Takt ako takt — v klasickom ponímaní — som do určitej miery neuznával. Nezodpovedal mojemu naturelu a ani východoslovenskému citeniu ľudového umenia v hudbe, z ktorého vychádzam. Ľudový hudobný výtvor ťažko vtisnúť do taktov. Akosi taktu cítim i ja, a keďže som tomu chcel odpovedať, písal som vo svojich skladbách nie takt, ale stopy. Takýmto prípadom je moja opera *Neprebudený*. Hudobné myšlienky som chcel vyjadriť dynamikou. Prax ukázala, že dynamika nie je natoľko formotvorná, ako som si to predstavoval. Žiaľ, to nie je len môj omyl, ale na tento problém narazil i skladateľ, ktorého si vysoko vážim — A. Webern. Jeho práce trpia práve tým, že skladateľ považoval za formotvornú dynamiku. V *Rotoroch* som bol už natoľko smelý, že i keď som písal takt, pod ne som vpísal určitú formulku, vysvetľujúcu ako je to s pulzmi. Skladba teda nebola „čistá“. Prišiel som na to, že dĺžka niektorých not, ak je dlhšia než má byť, brzdi celý postup. Musí sa uhádnuť presná doba trvania každej noty.

Vráťme sa však k Amébam. Zaujala ma na nich zvláštna rytmickosť, tanečnosť. Niekedy pripomína priam džezový rytmus. Ako by ste nám mohli objasniť túto vlastnosť Améby?

— V mojom vedomí je nad rytmus postavený pohyb. Som pre tanečnosť, ale domácu. Konkrétne vychádzam z východoslovenských karičiek, v ktorých už sám Bartók videl asymetriu v symetrii. Rozobral som tieto karičky stavebne a ich stavbu považujem za žriedlo, z ktorého vychádzam pri komponovaní. I keď, samozrejme, sledujem, čo sa deje v zahraničnej hudbe, snažím sa nepozerať iba do cudziny. Teda tu sú korene zaujímavej rytmickosti, ktorú pripisujete Amébam. Táto skladba sa zakladá na tzv. pulzoch. Celá hudba má rovnomerný tok — pulz, ako ho poznáme z gregoriánskej hudby, ale i zo súčasnej tanečnej hudby. Snáď preto cítite v Amébach niečo blízke i k džezu. Rovnomerne plynúci pohyb — bez ohľadu na ľahkú alebo ťažkú dobu — je charakteristický pre život a pohyb vôbec. Veď ak máme prístup k príkladom z najbližšieho okolia i srdce zdravého človeka má tento pravidelný pulz a nebiť na ťažkú a ľahkú dobu... Václav Talich tvrdil, že dokonca každý skladateľ a každá skladba má svoj pulz. Nad ním prebieha pohyb. Čo je to pohyb? Preloženie niečoho v priestore a čase — u nás hudobníkov je to premiestnenie jedného tónu z miesta na miesto. Nemyslím tým interval. Tým že premiestňujem, vzniká pohyb. Môže byť čistý, alebo glissando — skladajúce sa z častíc, z korpuscul. Pohyb začína a končí — musí byť dirigentom naznačený, každé gesto dirigenta znamená jeden, dva alebo tri pulzy. V tzv. „klasicknej hudbe“ je každá doba rovnaká, len takt sa menia. V mojom prípade sú doby asymetrické. Ak by som to chcel vysvetliť starým jazykom, tak prvá doba je dlhšia ako druhá, tretia je zase iná, dohromady ale súvisia. To znamená, že proporcia je porušená vo vnútri taktu — a to považujem za určité novum. Je pravdou, že mnohí skladatelia (napr. Prokofiev, Bartók) sa snažili v tomto smere rozviriť stojaté vody, ale napokon sa vždy dostali do neoklasicistických hraníc. To som ja nechcel. Snažil som sa o pohyblivosť, o nové chápanie vyššie naznačených pojmov — a v tom je hlavný zámer Améby

Zhovárila sa: LÝDIA VALANSKÁ

SOPOT '72

jazzový bubeník, a tak jeho podanie malo typický civilný nadhľad instrumentalistu — speváka. Sovietska skladba nadväzovala na domáce tradície piesňovej tvorby so široko klenutou melódickou líniou. Výborne hlasovo disponovaný Lev Lesčenko plne zvýraznil jej melódickú invenčnosť. Z participujúcich sa skladateľov súťaže vo svete pop-music je najznámejší Les Reed a jeho pre súčasnú anglickú produkciu typická skladba získala v podaní Louisy Jane Whiteovej druhé miesto. To isté uznanie sa dostalo i francúzskej šansonovej skladbe Evi Kikulutatovej, ktorú interpretovala autorka. Typ lyrickej, quasi folklórnej baladickéj piesne (čiže spôsob exprese odvodený od Donovana, Simona a Gar-

Gott (3. miesto v r. 1964). Máziková spievala skladbu „Cygaňská letnia noc“ a je zaujímavé, že s touto istou skladbou súťažila i Dolores Vargašová. Španielka túto skladbu predviedla ako varietné číslo a spolu so svojimi dvoma gitaristami prezentovala celý arzenál efektných vizuálnych prvkov (tanec a celková pohybová kultúra kastanety a pod.). Máziková naproti tomu zdôraznila lyrickú stránku tejto v Poľsku populárnej piesne a porota jej výkon po zásluže ocenila. V súťaži ako prvá sa umiestnil Hector Cabrera z Venezuely (Jada voz kolorowe) a na druhom mieste, tak isto ako v predchádzajúcej súťaži, skončila Louisa Jane Whiteová.

Španielsky temperament a námornícky sentiment

Najviac kontraverzií v minulých ročníkoch zvykli vyvolávať výsledky *Dňa gramofónových firiem* (firmy de-

legujú svojho speváka, ktorý interpretuje dve skladby). Zvláštnou okolnosťou bola najmä séria úspechov spevákov španielskej proveniencie v posledných rokoch. Tohto roku síce nevyhrali Španieli, ale reprezentant holandskej firmy Dureco — Jacques Herb. Jeho repertoár je však orientovaný na imitáciu španielskej exprese (názvy skladieb: *Manuela* a *Toreador*). Od československých členov poroty som sa dozvedel, že v tejto súťaži sa hodnotí predovšetkým komerčný potenciál spevákov a

toto kritérium čiastočne vysvetľuje, že súťaž vyhral spevák s tak priemernými hlasovými a výrazovými dispozíciami. Jedno je fakt, že obecnstvo nechcelo Jacquesa Herba pustiť z pódia a pripravilo mu až trapne dlhé ovácie. Dá sa to vysvetliť i tým, že pre obyvateľov poľského pobrežia je blízky námornícky sentiment, s ktorým korešponduje tento druh prejavu (spevákova mladá tvár je zbrázdená chlapčeskými vráskami — tvrdý chlap má srdce citlivého chlapca).

V súťaži firiem participovali i dve československé spoločnosti. Panton reprezentovali Marta a Tena: zapievali dobre, mali veľký úspech a i keď nezískali cenu, dôležité je, že tu boli a že ich spoznali. Milušu Voborníkovú vyslal Supraphon a získala cenu akreditovaných fotografů; to jej umožnilo účasť na záverečnom koncerte, ktorý má veľkú publicitu. Všetci členovia slovenskej delegácie zhodne ľutovali, že na prehliadke firiem chýbal Opus. Dúfajme, že na budúci rok slovenské hudobné vydavateľstvo neopremešká príležitosť.

IGOR WASSERBERGER

Eva Kikulutatová

Andrzej Dąbrowský

funkla a pod.) reprezentovala holandská slečna s gitarou Andreane Anneke Koningsová, ktorá jednoduchou prejavu sa sympaticky odlišovala od často príliš profesionálne ponímanej produkcie. Jej interpretácia napomohla piesni „Peace died“ (autori L. Murray — C. Hurley) k tretiemu miestu.

Úspech Evi Mázikovej

Po prilete, keď sme sa viedli vo festivalovom autobuse z letiska do Sopotu, sprievodca nás uistoval: „Vaša Eva je veľkou hviezdou festivalu“ — a skutočne i neskôr sme sa presvedčovali, že v Poľsku Evi Máziková poznajú. V nemalej miere k tomu prispelo jej úspešné účinkovanie na Lýre v posledných dvoch rokoch, ako i šťastná zhoda okolností, že v období pred sopotským festivalom vystúpila v poľskej televízii. V súťaži spevákov (zahraniční speváci interpretovali skladby poľských autorov) získala 3. cenu. Toto umiestnenie je veľmi priaznivé: je to najúspešnejšia reprezentácia Slovenska v doterajšej histórii festivalu. Z Československa sa doteraz v speváckej súťaži umiestnili len dvaja interpreti: Hana Hegerová (2. miesto v r. 1962) a Karel

NÁŠ ZAHRANIČNÝ HOST

Päť pomerne mladých mužov z Kodane bralo svoj letný zájazd na Slovensko i trochu rekreácie. Niektorí mali so sebou manželku a deti, jeden prišiel v jeepe priamo z dovolenky od bulharského mora. V dusnom podvečere si nerobili ani ťažkú hlavu s koncertným oblečením, na nádvorí podieľu Starej radnice vystúpili v čiernych nohaviciach a v bielej košeli — s vyhrnutými rukávami. Hovorili sme s dvoma reprezentantmi, najviac nám však povedal fagotista Jacobsen.

Predpokladáme, že nepôsobíte iba v tomto zložení...

Všetci, okrem mňa, sú členmi kodanských orchestrov. Flautista hrá v Kráľovskej kapele, klarinetista v rozhlasovom orchestri a ostatní dvaja v symfonickom orchestri dánskeho rozhlasu. Ja sám som fyzik, asistent na univerzite, čo ma príliš nezaneprázdňuje, takže žijem pre fagot. Neviem si predstaviť, že by som celý život presedel v orchestri, lebo sólová kariéra pri fagote je prakticky vylúčená. Vzhľadom na túto profesionálnu pestrosť máme najviac problémov so štúdiom. Musíme skúšať skoro ráno a neskoro večer, ináč by sme sa vôbec nezišli. Hráme takto už päť rokov a tento rok sme dostali Národnú cenu.

Vaša hra nás prekvapila neobyčajnou jednoliatosťou zvuku...

Už pri zakladaní súboru sme premýšľali, ako dosiahnuť zvukovú vyrovnanosť sláčikového kvarteta. Nakoniec sme sa k tomuto ideálu priblížili tým, že sme sa prispôbili tmavšej farbe našich kolegov pri nemeckom klarinete a hoboji. Odsúdili sme francúzsku školu, ktorá je síce báječná, rozvíja individualitu, ale pre naše predstavy sa nehodila, lebo pri spoločnej hre počujete každý nástroj zvlášť. Najviac ťažkosť som mal s fagotom. Dlhý som cvičil, menil strojček, než sa mi podarilo zaokrúhliť barytónový tón. Pri našom spôsobe hrania sa samozrejme trochu stráca charakteristický zvuk každého nástroja, ale je diskutabilné, či napr. fagot musí v dychovom kvintete znieť ako fagot — a nie iba ako fagotu veľmi podobný nástroj.

Dychové kvinteto patrí u poslucháčov

komornej hudby k najmenej atraktívnemu zloženiu. Čím si to vysvetľujete?

Je súčasťou tradície, že sme pokladali za akúsi nudnú kuriozitu, čo súvisí s historickým vývojom hudobných nástrojov. U sláčikov bol skončený už v minulom storočí, naše sa najviac zdokonallili až v posledných päťdesiatich rokoch. Predtým aj huslista v orchestri mal vždy o jednu hviezdičku na pleci viac — ako dychár. Pri starej nástrojovej technike sa pre dychový súbor dali komponovať iba diela, aké písal napr. Rejcha, od klasikov počnajúc, je kvinteto pre skladateľov len okrajovou záležitosťou. Som však presvedčený, že keby Brahms mal k dispozícii dnešné nástroje, určite by prispel do dychovej literatúry radom diel. Koncertní návštevníci radi vidia v programoch známe mená: Mozart, Beethoven, Schubert, my im ich však nemôžeme uviesť, pretože pre nás nič nezložili. Preto sa tiež svetový komorný repertoár skladá z mnohých veľkých sláčikových kvartetov.

Dychové kvinteto z Dánska

ale prakticky zo žiadneho veľkého dychového kvinteta. Publikum je ochotné na deväť sláčikových kvartetov počuť si jedno naše kvinteto.

A čo súčasní autori?

S rozvojom nástrojovej techniky sa otvorili skladateľom nové tvorivé možnosti. V našom storočí vzniklo už veľa pekných diel od Milhauda, Hindemitha a. i. Myslím si, že ak si poslucháči zvyknú vnímať i dnešnú hudbu, v budúcnosti ocenia tiež dychové kvintetá. So súčasnou hudbou máme najlepšie skúsenosti, a preto sme s kompozitami v úzkom kontakte a nové diela si objednávame priamo u nich — na základe štátnej podpory.

Preto aj hudba 20. storočia mala prevahu i v programoch vašich koncertov na Slovensku?

Mohli sme uviesť niektoré Rejchove kvinteto, ale dali sme prednosť tomuto zostaveniu. Kvinteto J. Ch. Bacha je veľmi vydatou adaptáciou pravdepodobne ruského pôvodu, lebo ho hráme z ruských nôt. Milhaudovu suitu máme veľmi radi, našťastovo ju s nami náš veľký priaznivec — dirigent Celibidache, ktorého vytríbené predstavy o hudobnom zvuku sú všeobecne známe.

Nörholmova prelúdiu je súčasne svojou modernou jednoduchosťou, písal ho priamo pre náš súbor. V repertoári máme, samozrejme, i avantgardnejšie diela. A Nielsen? To je náš Janáček. Vo svete teraz dochádza k renesancii jeho tvorby, aj Bernstein nahral niektoré jeho diela na platne. V Dánsku je tento novoromantický majster veľmi populárny a tvorí vždy vrchol programu.

Čo by ste nám povedali zaujímavé na záver o hudobnom živote v Kodani?

Máme štyri symfonické telesá. Určitou zvláštnosťou je orchester zábavného parku Tivoli, ktorý v lete raz za týždeň uvádza tiež symfonické programy a v zime s nimi chodí na zájazdy do dedinských miest. Najvýznamnejším súborom je Kráľovská kapela, ktorej členovia sú zamestnancami opery, a preto usporadúva iba 6 abonementných koncertov ročne a nemá stáleho hudobného riaditeľa. Za dirigentským pultom sa striedajú hostia, medzi najčastejších patrí najmä Rowicki a Semkov z Poľska.

Hudobné slávnosti a festivaly v ZSSR

Po celom Sovietskom zväze sa už tradične organizujú festivaly sovietskej hudby, dni literatúry a umenia národných republík a festivaly uskuťtočujúce výmenu umeleckých hodnôt rôznych národov.

Tohto roku, kedy uplynie 50 rokov od vzniku Sovietskeho zväzu, sú festivalové programy zamerané predovšetkým k tomuto jubileu.

Jeden z najpoetickejších festivalov Ruská zima je už ôsmym a býva vždy od 25. decembra do 5. januára v Moskve. Festival prebieha v najvýznamnejších sálach a na najväčších scénach hlavného mesta. Účinkujú na ňom popredné umelecké kolektívy: štátne súbory piesní a tancov zväzových republík, Akademický ruský ľudový zbor Pjatnického, akademické zbory zväzových republík, Ruský severný ľudový zbor, Štátny súbor ľudových tancov vedený I. Moisejevom a ďalšie slávne kolektívy. Festival Ruská zima sa neobmedzuje iba na koncertné sály; podujatia bývajú aj v moskovských parkoch a iných priestranstvách hlavného mesta. Operné a baletné predstavenia sú na scéne Veľkého divadla a v kremeľskom Zjazdovom paláci.

Tohto roku už po deviaty raz bol v dňoch 5.—13. mája medzinárodný festival Moskovské hviezdy. Domáci návštevníci i niekoľko tisíc zahraničných hostí, ktorí prichádzajú pravidelne na festival, majú príležitosť sledovať koncerty vynikajúcich sovietskych interpretov ako je G. Višnevskaja, D. Oistrach, E. Gilels a iní. navštíviť operné a baletné predstavenia Veľkého divadla so svetovo preslávenými umelcami, alebo sa potešiť umením slávnych tanečných kolektívov ako sú Beriozka, Akademický súbor národných tancov ZSSR, Súbor národných tancov Sibíri a ďalšie. Tohto roku sa na festivale podieľali aj dva moskovské cirkusy. Divadlo estrády a Leningradský Music-hall.

V dňoch 22.—29. apríla je festival Leningradská hudobná jar. Jej cieľom je zoznámiť poslucháča predovšetkým s najlepšimi skladbami leningradských skladateľov v predvedení leningradských interpretov, ako

je Leningradská filharmónia, Leningradský akademický zbor rozhlasový zbor vedený O. Sandlerom, orchester ruských ľudových nástrojov, vedený dirigentom Andrejevom atď.

Festival Biele noci je v Leningrade v dňoch 21.—29. júna. Zúčastňuje sa ho opera a balet leningradského Divadla S. M. Kirova, sólisti a súbory Leningradskej filharmónie, ďalšie popredné súbory mesta a rad hostujúcich umelcov a kolektívov.

Festival Donská hudobná jar je od 6.—12. mája. Tohto roku — ako to bolo aj u iných festivalov, hovorovali 50. výročiu vzniku ZSSR. Na programoch koncertov tohto festivalu sa objavujú diela skladateľov z Moskvy, Leningradu i zo zväzových republík. Festivalové koncerty sú v mestách i v poľnohospodárskych oblastiach Donu a severného Kaukazu. Na záver sa tradične zúčastňujú hostia festivalu — skladatelia, ktorí svojimi dielami obohacujú koncertné programy.

Polárne žiary (Severnoje sijanije) je názov festivalu, ktorý spojuje hudobné slávnosti usporadúvané v Omsku, v Tomsku a v ďalších okresných a priemyslových centrách západnej Sibíri. Vystupujú na ňom kolektívy a sólisti Tomskej štátnej filharmónie a ďalší sovietskí umelci. Táto hudobná udalosť je vždy od začiatku leta — od 25. júna do 15. júla.

Veľkou hudobnou slávnosťou je tiež Stavropolská jeseň v dňoch 30. septembra — 8. októbra v mestách Kubáne a Severného Kaukazu. Milovníci hudby tu majú príležitosť zoznámiť sa s tvorbou skladateľov rôznych oblastí ZSSR. Súčasťou festivalu sú stretnutia skladateľov s pracovníkmi priemyslových závodov, poľnohospodárskych podnikov v kraji, so študentmi a vojakmi. Na koncertoch pravidelne vystupujú poprední umelci z Moskvy, z Leningradu a zo zväzových republík. Pre hostí festivalu sú organizované zájazdy do miest Stavropolskej oblasti na ktorých sa môžu v plnej šírke zoznámiť s úspechmi pracujúcich Severného Kaukazu vo všetkých oblastiach života.

G. P. NIKITIN

Gilelsovci uzavreli festival

V úlohe Zuzanky vo Figarovej svadbe vystúpila Edith Mathisová.

Šestnástym symfonickým koncertom (30. augusta t. r.), na ktorom hrala Viedenská filharmónia pod taktovkou Karla Böhma, sa skončil letný festival v Salzburgu. Sólisti záverečného koncertu boli sovietskí klaviristi Elena a Emil Gilelsovci, ktorí predniesli Mozartov Koncert pre dva klavíry a orchester.

Tohtoročný festival, okrem čínohernej zložky, bol opäť prehliadkou najkvalitnejších symfonických teles, prominentných sólistov a operných inscenácií.

Predstavili sa Viedenská filharmónia, ktorých okrem iných dirigovali Karajan, Böhm, Abbado a David Oistrach, rakúsky symfonický orchester ORF, dráždanská Staatskapelle pod taktovkou Sanderlinga, Ozawu, Karajana, Jurija Simonova a Böhma a Berlínska filharmónia.

Spomedzi sólistov týchto orchestrov spomenieme aspoň Petra Schreiera, Svätoslava Richtera, Davida Oistracha, Gilelsovcev, Dietricha Fischera-Dieskaua a Christu Ludwigovú.

Rad diskusií a polemík medzi odbornou kritikou vyvolali dve nové nastudovania oper W. A. Mozarta. Herbert von Karajan v spolupráci s režisérom Jeanom-Pierrom Ponnelloom predviedol Figarovu svadbu a Karl Böhm a Günther Rennert Costi fan tutte. Porovnávali sa koncepcie a štýlové ponímanie Mozarta u dvoch z najvýznamnejších súčasných dirigentov. Kritika ocenila na prvom mieste Böhmovu Costi fan tutte v ideálnom sólistickom obsadení s Gundulou Janowitzovou (Fiordiligi), s mladou mnichovskou mezzosopranistkou Brigitte Fassbaenderovou (Dorabella), s černošskou subretou Reri Gristovou (Despina) a s nemej pritažlivým pánskym triom: Peter Schreier, Hermann Prey, Dietrich Fischer-Dieskau. V Karajanovom obsadení Figarovej svadby vynikli Teresa Berganzová (Cherubin), Walther Berry (Figaro) a Edith Mathisová (Zuzanka).

Z operných produkcií reprízovali Ünos zo Serailu v nastudovaní Leifa Segerstama (v minulej sezóne dirigoval Slovenskú filharmóniu), Otello, Don Pasquale, Bergov Woyzeck a baroková opera Rappresentazione de Anima e di Corpo.

Z ďalších udalostí (sólistické recitály, vokálne koncerty, mozartovské matiné) bolo — i pre náš hudobný život — podnetné uvádzanie Mozartových nesmrteľných a u nás, žiaľ, málo známych koncertných árií v podaní popredných sopranistiek a basistov.

Pavol UNGER

● Prvou premiérou novej sezóny vo viedenskej Štátnej opere bude Mozartov Don Giovanni v hudobnom nastudovaní Josepha Kripsa a v réžii Franca Zeffirelliho. ● Bulharské operné divadlo v Starej Zagore uviedlo prednedávnom premiéru opery Dobrý človek zo Sečuanu (podľa rovnomennej hry Bertholda Brechta) od domáceho skladateľa Simeona Pironkova. Podľa novín Narodna Kultura patrí táto inscenácia k tomu najlepšiemu, čo sa na bulharských operných javiskách za posledné roky realizovalo. ● Tohtoročný medzinárodný hudobný festival Štajerská jeseň bude najbohatší a najrozsiahlejší vo svojej doterajšej histórii. Príčinuje sa o to predovšetkým päťdesiatročné jubileum Medzinárodnej spoločnosti pre súčasnú hudbu, ktoré sa bude oslavovať práve v rámci tohto rakúskeho festivalu. Štajerská jeseň ponúka 14 koncertov Medzinárodnej spoločnosti pre súčasnú hudbu, 2 baletné predstavenia, 3 šansónové večery, 8 čínoherných predstavení, 18 výstav, 16 prednášok na odbornom sympóziu, 10 prednášok v rámci Štajerskej akadémie a desiatky iných podujatí. Na koncertoch popri domácich rozhlasových telesách bude účinkovať Komorný orchester rozhlasu a televízie zo Záhrebu, skupina Die Reihe, Musique vivante, organista Gerd Zacher a i. Inštitút pre skúmanie hodnôt pripravil sympóziu na tému „Nová hudba a festival“. Očakáva sa, že diskusia bude mať kritický (i sebakritický) charakter.

Obrazom o hudbe

Velký záujem
za trenčiansko-
teplickej pre-
hliadke vzbudili
mladí nádejní
interpreti:

flautista Ján
Figura, hornis-
ta Jozef Illés
(sprevádza M.
Starosta), re-
prezentantka
Maďarskej lu-
dovej re-
publiky — hus-
listka Mária Bál-
intová a hosť
z Poľskej lu-
dovej republi-
ky — čelista
Cecylia Berczy-
ková (pri kla-
víri prof. R.
Macudziński).
Snímky:
P. Saský

● Naši v za-
hranici: SKO
pohostinsky
vystúpil na fes-
tivate „Mramor
a zvuk“ v
Arandjelovci
(SFRJ) — dňa
9. septembra t.
r. V dňoch 21.
až 24. X. t. r.
bude to isté
teleso hostovať
v Budapešti,
Szekszárd, a
Nagykanizsa.
Karol Tóth a
Zofia Tóthová
odchádzajú na
jednorôčné an-
gažmán do Slo-
venského ná-
rodného divad-
la v Ljubljane.
Peter Michalica
— slovenský
huslista — vy-
stúpi na fes-
tivate v Plevne.
Vladimír Rusó
(organ) bude
mať 19. X. t. r.
koncert vo
Freiburgu a 24.
X. t. r. v Dráž-
danoch.

Jubileum lužickosrbského skladateľa

V drážďanskom a chotebuzskom kraji NDR žije čulým kul-
túrnym životom slovenská menšina Lužických Srbov. Ich ja-
zyk — podobný češtine a poľštine, s mnohými starobylými tvar-
mi — po období ťažkého nacistického útlaku znovu ožil v dneš-
nej NDR, kde majú Lužickí Srbi širokú kultúrnu autonómiu.
Ludová kultúra Lužických Srbov zachováva osobitné črty —
najmä v kroji a ľudových zvykoch.

Podobne ako naše národy, prechádzali v minulom storočí i Lu-
žickí Srbi obdobím národného obrodovania. V tomto roku si pri-
pomínajú 150. výročie narodenia jedného zo svojich najvýznam-
nejších národných buditeľov, hudobného skladateľa, dirigenta
a organizátora KORLA AWGUSTA KOCORA.

K. A. Kocor (5. 12. 1822 — 19. 5. 1904) — povolaním učiteľ
a regenschori — bol prvým lužickosrbským skladateľom umelej
hudby. Písal v národnom duchu piesne (mnohé z nich zľudo-
veli), piesňové cykly, zbory, klavírne a komorné skladby, ora-
tória, rekvievy a opery (Jakub a Kata — prvá lužickosrbská ope-
ra). Zbieral a upravoval ľudové piesne, organizoval spevácke
slávnosti a iné kultúrne a národnospoločenské podujatia.

Na počesť 150. výročia narodenia tohto významného lužicko-
srbského dejateľa vydal riaditeľ Srbského kultúrneho archívu
v Budyšíne dr. Frido Mětsch súpis pozostalosti K. A. Kocora
pod názvom: K. A. KOCOROWE ZAWOSTAJENSTWO W SERB-
SKIM KULTURNYM ARCHIWJE (Dokumentacja k prihotam
150. posmjerntnych narodninow K. A. Kocora a III. Festiwala
serbseje kultury. Dom za srbske ludowe wumelstwo w Budy-
šinje, 1971, 39 s., 41 obr. pril.).

Publikácia si kladie za cieľ upozorniť hudobných bádateľov na
K. A. Kocora podniknúť ich k dôkladnejšiemu kritickému zhod-
noteniu jeho diela a širšiu verejnú zoznámiť s bohatstvom lu-
žického kultúrneho dedičstva. Opisuje osudy Kocorovej hudob-
nej pozostalosti, podáva jej súpis, zaoberá sa aj širšími sú-
vislosťami Kocorovej činnosti a tvorby. V závere je bibliografia
diel K. A. Kocora i literatúry o ňom. Život a dielo skladateľa
dokumentuje aj pekná a bohatá obrazová príloha.

Lužickí Srbi patria spolu s našimi národmi a Poliakmi k sku-
pine Západných Slovanov a ich jazyk je nám zo slovenských
rečí najbližší a najzrozumiteľnejší. Napriek tomu sú naše vedo-
mosti o Lužických Srboch a ich živote pomerne skromné. Bohatá
publikačná činnosť i čulý kultúrny život tohto najmenšieho slo-
venského národa si však zasluhujú väčšiu pozornosť ich slovan-
ských bratov. Knižička o K. A. Kocorovi môže byť vhodným
podnetom na prebudenie záujmu o vzájomné poznávanie a zblí-
žovanie našich národov.

V Bratislave žije skladateľ Ján
Móry, dnes osemdesiatročný pán,
ktorý svojím bohatým životom pred-
stavuje reprezentanta a svedka viac
ako polstoročnej histórie toho, čo sa
v hudobnom živote na Slovensku dia-
lo, odkedy sa osobne začal oň zaují-
mať. Pri príležitosti jeho nedávneho
významného jubilea sme Jána Móryho
navštívili a spolu s ním zaspomínali
na ľudí i udalosti, ktoré formovali
jeho bohatú hudobnú tvorbu.

Život, dielo, spomienky

— Narodil som sa v Banskej By-
strici, ale často som chodil k mojej
tete do Kremnice, kde som počul
o J. Levoslavovi Bellovi. To je prvá
spomienka na tohto skladateľa. Ako
dieťa som ho i videl a mal možnosť
pozdraviť. Jasnejšie spomienky ma
však viedu k Viliamovi Figušovi-Bys-
trému, ktorý pôsobil v Banskej By-
strici. Hoci bol medzi nami veľký
vekový rozdiel (Figuš sa narodil v
roku 1875, Móry v r. 1892), stretá-
vali sme sa skoro denne. Chodil som
okolo jeho domu, často ma pozýval
k sebe — a tu sme si prehrávali
jeho skladby. Neskôr, keď som sa
presídlil na Štrbské Pleso, navštevo-
val ma, pretože bol veľkým turis-
tom. Každoročne vystúpil na Kriváň,
a pri tej príležitosti pobudol u mňa
také 2—3 dni. Ale do Tatier chodili
aj iní umelci — spomínam si napr.
na Martu Krásovú, tej som venoval
aj mnohé piesne... Viacerí hostia
chodili i z cudziny. Ale vráťme sa do
Banskej Bystrice.

— Klavír som študoval u prof.
Scheinbergera. Keď som zmaturoval,
pokračoval som v štúdiách práva —
ale v Budapešti. Po vojne som sa
vrátil do Budapešti, lenže medzitým
mi zomrel otec, musel som po ňom
prevziať rodinné povinnosti v Ban-
skej Bystrici, a tak som v tomto
meste zostal do neskoršieho odchodu
na Štrbské Pleso. Moje bystrické po-
kusy patrili väčšinou tamojšej kape-
le, pre ktorú som robil rôzne úpra-
vy. Medzitým som sa vzdelával v

hudbe, a tak skladby napísané ne-
skôr v Tatrách, boli už kompozične
vyspelejšie, než prvé pokusy. Inšpi-
roval som sa hodne prírodou, v kto-
rej som žil: tak vznikla suita Pod
Kriváňom, Slovenské pastierske tan-
ce, Spišské tance, tri zošity Spiš-
ských piesní a Spišských balád pre
klavír a spev, symfonická báseň Pod
Tatrami, rozprávková hra z tohto
prostredia — Hrbatý Petříček...
atď.

— Hrbatý Petříček bol v r. 1929
uvedený v Moravskej Ostrave. Tu som
sa zoznámil s istým novinárom, kto-
rý mi ponúkol text na operu Zim-
ný románik. Páčil sa mi, v krátkej
dobe som skomponoval hudbu — a
tak vznikla opereta, ktorá prešla po
javiskách takmer celej republiky. Na-
písal som 13 javiskových prác, väč-
šinou spevohry. Prvou bola Biela ho-
lubica, uvedená v Brne r. 1925, o
dva roky neskôr vzniklo Torrero, v
r. 1929 už spomínaný Zimný románik
— hral sa až v štyroch rečiach. Na-
sledovala opereta La Valliere, potom
Slečna vdova, Námorný kadet, Všet-
ko pre teba, Nevesta z lepších kru-
hov... atď.

— Poslednú som napísal operu Zla-
tovláka — dokončil som ju v r.
1944, orchester SND ju prehrál, ale
bola vojna, iné starosti, a tak sa to-
to dielo nedočkalo premiéry. Moji
libretisti? Boli náhodní... Počuli, že
píšem javiskové hudobné práce, po-
núkli mi texty a z nich som si vybe-
ral tie najvhodnejšie.

— Veľa skladieb som napísal pre
deti — ako inštruktívnu literatúru.
Po odchode zo Štrbského Plesa som

totiž pôsobil ako riaditeľ Hudobnej
školy v Spišskej Novej Vsi. Vyšli
pod názvom: Deti spievajú a hrajú.
Keď som mal príležitosť a zvlášť do-
brú pohodu, komponoval som piesne,
väčšinou na básne mojich obľúbe-
ných autorov. Jedným z nich bol
napr. Rilke. Ale známe boli i piesne
na poéziu R. Wilda, R. Dehmela,
R. Tagoreho... Veľa piesní a ostat-
ných skladieb vyšlo tlačou, ale koľ-
ko ich nahral rozhlas, či vyšlo na
gramoplatniach — to veru neviem.

— V roku 1960 som odišiel na dô-
chodok, postupne som vypadol z hu-
dobného života, ale ešte som písal,
komponoval. Postupne skončilo aj to
— a zostal som starým človekom.

— O čom hovorili moje operety?
Nuž, o čom asi... Bola v nich láska,
tá predovšetkým, kus histórie, pek-
né prostredie, zaujímaví ľudia, hud-
ba bola melodická, neinšpiroval som
sa ani nemeckou, ani maďarskou
operetou — vychádzal som zo seba.
Postavy mojich hrdinov spievali zná-
mi umelci, dnes patria medzi národ-
ných: či to už bola M. Kišonová-Hu-
bová, alebo Janko Blaho, či zasl. ume-
lec Št. Hoza, alebo Fr. Kríštof Ve-
sely, Zita Frešová a pod. Obecen-
stvo operety prijímalo s potešením,
veď napokon — mali aj ten cieľ.
Chceli vyčaríť ľuďom na tvári úsmev,
priniesť im uspokojenie, radosť, po-
hodu.

***

Dodatok: Ján Móry sa dožil osem-
desiatky. Dnešná generácia návšte-
vníkov hudobných divadiel si sotva na
neho pamätá. A predsa vytvoril die-
lo, ktoré by si zaslúžilo spomienku
— ak nie ináč, než aspoň na jednej
profilovej gramoplatni. Jeho operety
nielenže slávil úspechy na všetkých
— či takmer všetkých — javiskách
domácich a mnohých zahraničných,
ale vytvorili aj základ pre tvorbu
jeho pokračovateľov a nadväzovate-
ľov, resp. rozvíjateľov toho, o čo sa
sám pokúsil. Bystrosť, čipernosť
skladateľa — napriek vysokému ve-
ku —, jeho skromnosť a sympatie k
všetkému, čo sa v hudbe Slovenska
deje, sú obdivuhodné. Prajeme jubi-
lujúcemu majstrovi, aby sa jeho prá-
ca ohodnotila i obšiahlejšie, než tým-
to malým zastavením.

TERÉZIA URSÍNYOVÁ

O Labuťom jazere, o Varne a inom...

(Dokončenie z 1. str.)

cenu. Z kategórie profesionál-
nych súťažiacich elegantná a
technicky istá Lubov Kunako-
vová, virtuózný Vladimír Fed-
anin — držiteľia I. ceny a zla-
tých medailí, atleticky zdatný
Vadim Tadej, ktorému udeli-
li striebornú a sympatický Kirk
Peterson, ktorý získal bronzovú
medailu.

V čom vidíte základ výraz-
ného úspechu sovietskeho tea-
mu?

■ V starostlivom výbere
uchádzačov o štúdium baletu a
v systemizovaných učebných
osnovách, vypracovaných na
základe dlhoročných skúsenos-
tí. Deväťročné deti začínajú s
intenzívnym tréningom pod do-
zorom vynikajúcich pedagógov.
Technika s nimi rastie, stáva
sa samozrejmosťou. Absolvujú
ako 18-roční, dokonale pripra-
vení zvládnuť náročné požia-
davky profesionálnych súborov.

Považujete znalosť tradič-
ných Pas de deux a variácií z
klasických baletov, ktoré tvorí-

li základ predpísaného súťaž-
ného programu, za dôležitú pre
technický rast tanečníkov?

■ Rozhodne. Myslím, že by
ich mali vyučovať v rámci kon-
certnej praxe na tanečnom od-
delení konzervatória i VSMU.
Veď práve na základe tradič-
ného repertoáru bolo možné
oceniť interpretačné majstrov-
stvo sovietskych súťažiacich.

Ktorá z moderných choreo-
grafických kreácií sa vám vo
Varne najlepšie páčila?

■ Dnes už svetoznáme Dol-
larovo choreografické stvárne-
nie atmosféry súboja, Le Com-
bat skladateľa De Banfielda. V
tomto duete boli nervozita a
napätie zdôraznené v rýchlych
krokových väzbách, zatiaľ čo
vrchná časť tela znázorňovala
dôstojnosť a pokoj. Záverečné
adagio bolo nezabudnuteľným
vyvrcholením tohto nevšedného
diela. Páčili sa mi Rachma-
ninove Prelúdiá v choreografii
Bena Setevensona, významena-
ného cenou za vynaliezavé
stvárnenie súčasnej témy. In-
terpretov — Michelle Leesovú
a Denisa Poola odmenili ce-
nou za najlepšiu partnerskú
spoluprácu. Ďalej to bola bal-
kónová scéna z Prokofievovho
Romea a Júlie, stvárnena mlá-
dými choreografmi N. Kasat-
kinovou a J. Vasiljevom. Vo
Varne Júliu tancovala lyrická
Lubov Geršunovová (IV. cena),
Rómea mužný Tofa Berdišev
(vynikajúci partner). Choreograf Ma-
jorov bol jedným z tých, kto-
rý získali cenu za pozoruhod-

nú súčasnú pohybovú kompozí-
ciu — jeho jazzovo ladená štú-
dia Žeriavy v podaní Lubov
Kunakovovej a Marata Daouka-
jeva (získal III. cenu) bola
prijemným osviežením súťaž-
ného programu. Medzi pozor-
hodné súčasné kompozície pat-
rilo aj dueto z Chačaturjanov-
ho Spartaka, ktoré maďarským
kolegom Katalin Csarnóyovej
a Györgyovi Vámosovi naštu-
doval László Seregi a Kjurčin-
ského Diafonické štúdio, ktoré
pre sólistov sofijského experi-
mentálneho súboru Arabesque
stvárnili náš pražský choreo-
graf Jiří Němeček. Tešilo ma,
že aj jemu udelili cenu za mo-
dernú choreografickú kreáciu.

Z čoho ste — v rámci festi-
valu — mali najväčšiu radosť?

■ Samozrejme z I. ceny a zo
zlatej medaily, ktorú v kate-
górii juniorov získala naša 16-
ročná Hana Vlácilová, žiačka
tanečného oddelenia pražského
konzervatória. Náročný reper-
toár, ktorý si zvolila, zvládla
pod pedagogickým vedením ná-
rodnej umelkyne Olgy Skálovej
nielen technicky, ale získala si
členov poroty aj príjemným,
mladistvým tanečným preja-
vom.

Gabrielu Zahradníkovú nomi-
novali za účastníčku Medziná-
rodnej baletnej súťaže, ktorá
sa uskutoční v Moskve, v júni
roku 1973. Je dobré, že už po-
zná podmienky boja a atmo-
sféru podobných podujatí.

Zhovárala sa:
ALICA PASTOROVÁ

HUDOBNÝ ŽIVOT — dvojtyždenník. Vydáva Ministerstvo kultúry SSR vo Vy-
davateľstve OBZOR, n. p., v Bratislave. Vedie redakčná rada: Marián Jurík
(šéfredaktor) dr. Zdenko Nováček, CSC. (predseda), Pavol Bačík, prom. hist.
Lubomír Čížek, Alojz Luknár, Miloš Jurkovič, Mária Kišonová-Hubová, Zden-
ko Mikula, dr. Michal Falovčík, Ján Schultz, Jozef Sixta, dr. Ivan Stanislav.
Bohumil Trnečka. Tlačia Nitrianske tlačiarne, n. p., Nitra. Reg. č. RS 8261/68.
Adresa redakcie: Hudobný život, Bratislava, Voľgogradská 8, tel. 592-37. Ad-
ministrácia: Vydavateľstvo OBZOR, n. p., Bratislava, Čs. armády 29/a. Inzer-
né oddelenie: Bratislava, Gorkého 17. Rozširuje PNS. Objednávky predplati-
teľov príjma PNS — Ústredná expedícia tlače, administrácia odbornej tlače,
Gottwaldovo nám. 48/IV., Bratislava. Objednávky odberateľov v zahraničí
príjma SLOVART, úč. spol., Suvorovova 16, Bratislava. Cena jedného výtlač-
ku 2.— Kčs. Neobjednané rukopisy sa nevracajú.

V. DVORÁK

Eugen Jochum

Čo ako je veľký kult Richarda Wagnera v Nemecku a toľko v meste „jeho“ divadla, tohtoročný Bayreuthský festival (21. 7. — 24. 8. 1972) bol predsa len akousi anticipáciou udalosti, ktorá v nasledujúcich dňoch zatienila všetko dianie. Atmosféra Bayreuthu dala cítiť, že v Nemeckej spolkovej republike sa chystá udalosť udalostí — XX. letné olympijské hry v Mníchove. Festivalové mesto, akoby si nechcelo rozhnevať svoj-

Ak je tento festival už tradične chýrny účinkovaním dirigentských a speváckych hviezd, pričom režíra stránka bola doposiaľ výsadou dedičov Wagnerovho Gesamtkunstwerku, tohto roku poriadatelia prizvali k spolupráci režiséra Götza Friedricha z Komickej opery v Berlíne, ktorý spolu so šéfdirigentom Metropolitan opery v New Yorku Erichom Leisendorffom pripravil novú inscenáciu Tanhäusera. Premiéra vyvolala množstvo polemík pre inscenačný prístup režiséra, myslím si však, že všetky polemiky sú bezvýznamné voči podstate diela, ktorým sa kedysi začalo veľké obdobie novoromantickej hudobnej drámy.

Na festivale Bayreuth 1972 boli ďalej uvádzané tieto diela: Lohengrin (dirigent Silvio Varviso, režia Wolfgang Wagner, v titulnej roli René Kollo), Parsifal (dirigent Eugen Jochum, režia Wieland Wagner, v titulnej roli James King) a celý Prsteň Niebelungov. Súborné prevedenie tetralógie (Zlato Rýna, Valkýra, Siegfried a Súmrak bohov) je skutočne neopakovateľným zážitkom. Tam, kde interpretačná zložka je plne adekvátne tvorivému rozmachu autora, ani štvordňový maratón nemôže ubrať silnému emocionálnemu zážitku. Zaslúžili sa oň jednak inscena-

mňa však bol dirigentský výkon 70-ročného Eugena Jochuma, ktorý sugestívne ovládal obrovský interpretačný aparát v Parsifalovi. Perfektný výkon festivalového orchestra je len samozrejým doplnkom celkovej atmosféry v divadle s neuveriteľnou akustikou a príslušným spoločenským milieu...

Pochopiteľne, z profesionálneho hľadiska ma zaujímali aj podrobnosti okolo samotnej organizácie a zabezpečenia festivalu, a najmä celého systému skúšobného procesu na tento unikátny festival. Mal som možnosť prezrieť si kompletnú modernú (a bezchybnú fungujúcu) javiskovú technológiu, nazrieť do zákulisia „akustického zázraku“ v orchestrišti, ako aj spoznať výborne projektované zákulisie pre umelecké a technické zložky divadla. Zdá sa až neuve-

Predstavitel Siegfrieda — Jean Cox.

riteľné, že hoci samotná príprava festivalu trvá prakticky po celý rok, na priame nastudovanie nového titulu a zopakovanie prenášaných inscenácií z predchádzajúceho ročníka sú k dispozícii len 3 týždne dvojitých frekvencií. Mal som možnosť zhovárať sa s viacerými účinkujúcimi (mimo chodcom, na festivale pravidelne účinkujú členovia zboru a technický personál z ND v Prahe), ktorí si vo všeobecnosti považujú za česť účinkovať na tomto festivale — a potvrdzujú, že tu sa musí odvádzat práca najvyššej kvality! Výsledok uvedených inscenácií je jednoznačným potvrdením týchto požiadavok...

Tak ako v minulých rokoch, opäť prebiehal medzinárodný mládežnícky kurz, v ktorom bola nastudovaná Wagnerova operná prvotina Zákaz lásky, dielo celkom sa vymykajúce z gigantického opernej tvorby reformátora tohto žánru. Sympóziium, venované wagnerovskej problematike, malo významných prednášateľov najmä v prof. dr. J. Lenscherovi (Richard Wagner a naša doba), Martinovi Gregor-Dellinovi (Wagnerov dotyk so socializmom) a prof. W. Fortnerovi (Hudobný dramatik dnes).

Atmosféru festivalu Bayreuth 1972 umocňovali komorné koncerty a cyklus koncertov v Mestskom chráme (organ), ako aj zaujímavá výstava z diel výtvarníkov žijúcich v Bayreuthu.

Bayreuth 1972 sa skončil. Svojím návštevníkom poskytol nezapadnúť zázitky a je isté, že jeho pokračovanie bude pre vyznavačov veľkého reformátora opery nemenej príťažlivé. Veď už dnes sa robia veľkolepé prípravy na rok 1976, kedy budú oslavy storočnice tohto podujatia v Bayreuthu, v meste Wagnerovej hudby... PAVOL BAGIN

Chopinovský festival

Rodný dom F. Chopina v Żelazowej Woli.

Skončil 27. medzinárodný Chopinov festival v Dusznikách, na ktorom bolo uvedených (v dňoch 5.—11. augusta t. r.) deväť koncertov komorných, dva orchestrálnych, tri literárno-hudobné porady a štyri filmové odpoludnia. Vedľa poľských umelcov účinkovali klaviristi z Československa, Sovietskeho zväzu, Spojených štátov a Veľkej Británie.

V súčasnej dobe stojí tento najstarší poľský hudobný festival v povojnovom období na rázcestí. Zatiaľ čo vo svojich začiatkoch bol koncipovaný skôr ako národná vzpomienková slávnosť komorného rázu, pri ktorej účinkovali poľskí klaviristi (J. Ekier, H. Czerny-Stefańska, R. Smendzińska a pod.), počet festivalových programov v neskorších ročníkoch postupne rástol a od r. 1957 prichádzajú pravidelne tiež umelci zo zahraničia. Ich výber je však obmedzený nedostatkom finančných prostriedkov, ktorými organizátori festivalu disponujú. Tohtoročný ročník bol navyše postihnutý nepriazňou osudu, keď pre chorobu odriekli programom ohlásený Ikuko Endo a Jevgenij Mogilevskij a na druhej strane v absolútnej indispozícii vystúpila Patricia Purcellová, ktorá bola kritikami doporučovaná ako zasvätená interpretka Chopina. Aby jubilejný 30. ročník Chopinovho festivalu v roku 1975 bol skutočne dôstojnou reprezentáciou poľskej hudobnej kultúry, už teraz si jeho organizátori a ďalší odborníci prítomní na festivale vytkli celý rad úloh. Bude treba vypracovať premyslenú koncepciu festivalu, ktorý by sa mohol stať miestom stretnutia svetových chopinovských interpretov i chopinovských bádateľov, pričom by mala byť zachovaná jeho úloha v rozvíjaní chopinovskej tradície v poľskom národe. V Dusznikách by mal stáť monumentálny Chopinov pomník, naliehavejšie je ale vybudovanie akustickej sály pre orchestrálnych koncerty a získanie ozaj špičkových klavírov.

Cez zmienené ťažkosti tiež tohtoročný ročník Chopinovho festivalu v Dusznikách splnil svoje veľké kultúrne-výchovné poslanie. Navyše na komorných koncertoch v klasicistickom pavilóne „Chopinovo divadlo“, kde F. Chopin v roku 1826 koncertoval, sa pohybovali od 100 do 250 osôb; na oboch orchestrálnych koncertoch prišlo po 700 poslucháčov. Navyše boli koncerty i niektoré skúšky prenášané reproduktormi do kúpeľného parku, medzi barevnými osvetlenými fontánami, či pozdĺž riečky Bystrice.

Celkom zaznelo v živom prevedení z Chopinovho diela takmer sto sólových klavírných skladieb a obojstranné koncerty. Niektoré skladby boli predvedené dvakrát. Koncert f-mol, Sonáta h-mol, Fantázia f-mol a Scherzo b-mol dokonca trikrát. Súborne bolo predvedené len 24 prelúdii op. 28 a to Kazimierzom Morskim.

Kazimierz Morski, 33-ročný klavirista a šéfdirigent Štátneho symfonického orchestra v Zelenej Hore, vystúpil na festivale v roli náhradníka. Svoje nevdačnej úlohy sa však zhostil impozantným spôsobom. Technické problémy ako by pre neho neexistovali. V recitáli uchytil svojou výbušnosťou, v Koncerte e-mol vyzdvihol zdôraznením rubat romantickú rezervovanosť, pri vystúpení — na záverečnom nočné — dokázal svoje mimoriadne schopnosti: zvládol s kultúrovanosťou pianissimo pasáže vo vzácné vyrovnaný celok, svedčiaci o jeho značnej umeleckej zrelosti. Morského konkurentom pri klavíri bol americký klavirista poľského pôvodu Emanuel Ax, ktorý pred dvoma rokmi absolvoval newyorskú Juilliard School. Rovnako ako mladá Arménka Nelly Akopianová, ktorá zastupovala Jevgenija Mogilevského, zvolil Ax v Koncerte f-mol voľnejšie tempo, ktoré umožnilo vynikajúcu precíznosť pasáží a zdôraznenie Chopinovho lyrizmu. Oproti mužnejšiemu prejavu Axovmu Akopianová silne redukovala dynamiku v prospech krásy tónu — do tej miery, že inak citlivo doprevádzajúca Wroclawská filharmónia, riadená Tadeuszom Strugalom, nemohla miestami extrémnym nárokom na jemnosť zvuku celkom vyhovieť. Vo svojich recitáloch ako Ax, tak Akopianová sa miestami (v Sonáte h-mol) nechali strhnúť k príliš rýchlemu tempu, prevyšujúcemu ich súčasné technické možnosti, pričom utrpela čistota hry, nie však do tej miery, aby bol narušený umelecký dojem. Oba umelci boli po skončení svojich programov pobádaní vytrvalým potleskom k rade prídavkov. V Axovom poňatí vynikala najmä Chopinova poetičnosť, Akopianová uplatnila rôzne druhy výrazov — od ženskej nežnosti v Koncerte f-mol po demonickú vášnivú, zdôrazňovanú accelerandom v Sonáte h-mol.

Jediný zástupca staršej generácie klaviristov, prof. František Rauch predviedol Chopinovu hudbu noblesným spôsobom — ako vyvážený celok, nepostrádajúci mladistvý elán, ani vnútorné vyrovnanie. Zaujímavé boli tri literárno-hudobné programy, ktoré pripravila organizácia Zväzu poľských hudobných umelcov vo Wroclawi. Skromnejší rámec mal cyklus štyroch filmových odpoludní v Klube poľských odborov, kde boli za účasti 20—30 divákov premietané krátke filmy o Chopinovi, o jeho súčasníkoch, o historických udalostiach na začiatku 19. storočia a o životnom prostredí, ako ho zachytili vtedajší maliari.

Po záverečnom nočné (11. augusta t. r.) sa Chopinovský festival odštáhoval do Mariánských Lázní — na základe dohody medzi poľskou a československou Chopinovskou spoločnosťou. Realizáciou tejto spolupráce sa otvára možnosť účasti víťazov československej Chopinovej klavírnej súťaže na festivale v Dusznikách. Budúce ročníky Dusznického festivalu a Mariánskolázeňského festivalu sa môžu v budúcnosti stať i manifestáciami československo-poľského priateľstva a kultúrnej spolupráce.

M. SOBOTKA

Črty z Bayreuthu 1972 neolympijského...

Gwyneth Jonesová ako Alžbeta v Tanhäuserovi.

ho Wagnera, zaiste vynaložilo maximum úsilia o udržanie tradičného festivalového napätia a usporiadateľom sa i v tomto roku podarilo pripraviť perfektnú „wagnerovskú show“ no množstvo zahraničných hostí, najmä druhej polovice festivalu, dávalo pocit, že Mekka wagneriánov je tentoraz viac len prestupnou stanicou do Mníchova...

tori (dirigent Horst Stein a režisér Wolfgang Wagner), ako aj vynikajúce spevácke individuality, z ktorých spomeniem aspoň Thomasa Stewarta a Thea Adama (alternovali Wotan), Jamesa Kinga (Siegfried), Gwyneth Jonesovú (Sieglinda), Caterinu Ligendza (Brünnhilda) a fenomenálneho Jeana Coxa (Siegfried). Nezapadnúť zázitkom pre

rodného hudobného festivalu. Na programe sú diela Bélu Bartoka: Concerto, Hudba pre sládkové nástroje, bicie, a celestu a Zázračný mandarín.

Baletný súbor Štátneho divadla v Brne začal študovať balet Bohuslava Martinů — Špalíček (choreograf nár. umelec Miroslav Kůra, dirigent Miroslav Hoňka režisér Oskar Linhart, výprava Vojtěch Štolfa).

Súbor činohry ŠD v Brne nastudoval hru Ernsta Brylla — Zbojníci a žandári (Maľované na skle). Režisér predstavenia je hosťujúci Pavel Hradil

z ostravského Divadla Petra Bezruča, výtvarníkom scény a kostýmov je Jan Dušek a. h. a choreografmi sú zasl. umelec Luboš Ogoun a zasl. umelec Ing. Štefan Nosál a. h. Na československú premiéru, ktorá bude 28. septembra v brnenskej Redute, sú pozvaní obaja autori — E. Bryll a K. Gärtnerová.

Spevohra ŠD v Brne uviedla 2. septembra predstavu Nieďbalovej opery Poľská krv, ktorého finančný výťažok išiel na konto Čs Červeného kríža — „Pomoc Vietnamu“

Informácie z Brna

Moskovské Divadlo opery vystúpi v dňoch 3. a 4. októbra t. r. v brnenskom Janáčkovom divadle. Uvedie Miljutinovu operu Poplach medzi dievčatami a Kalmánovu Fialku z Montmartru.

Maďarský balet Soplianae, popredný maďarský baletný súbor z Pécsu bude hosťovať dňa 28. septembra t. r. v Janáčkovom divadle — v rámci brnenského medziná-